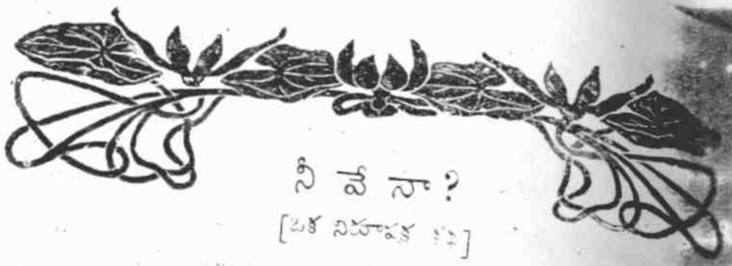

నీ వే నా ?

[ఒక నిరూపక [illegible]]

సోమరాజు రామానుజరావు గారు

లక్ష్మణరావుగారింటిలో నా కెంతో చనువు. ఆయన కుమార్తె సుభద్రకు నే నప్పు డప్పుడు హార్మోనియము, పాటములు చెప్పు చుందును. పంతులుగారు చాల పెద్దవారు. ఒకనాఁ డాయన యింటికి నేను వెళ్లినప్పటికి, ఆయన మేనల్లుళ్లు సూర్యరావు, వేంకటరావు లిద్దఱును వచ్చియుండిరి. వా రందఱు నన్నా హ్వాన మొనరించిరి. సుభద్ర నాదగ్గఱగా ట్రీ [illegible] కోపా నుంచుచు,.........

"ఈనడుమ కనఁబడుట లేదేమి?" అని [illegible] యెను.

నేను కొంచెముగా నవ్వి యూరకుంటిని.

ఇంతలో నొక చీనావాఁడు, ఉత్తరము నొకదానిని దెచ్చి పంతులుగారి కిచ్చెను. పంతులుగారు చదువుకొని, యా యుత్తరమును నాపైఁ బడవేసెను. నేనును చదివి,

"ఈ యుత్తరము వ్రాసిన వెవరు?" అని యడిగితిని.

పంతు—వీఁడు "చిన్‌చాంగ్" అను చీనా వాఁడు. నాకుఁ బ్రాణమిత్రుఁడు. వెనుక నొకానొక సందర్భమున చిన్‌చాంగ్ లేని చో నేను మరణించి యుందును.

నేను—ఐనను, చీనావాండ్రను నమ్మ[illegible] [illegible]ండి.

పంతు:—(నవ్వి) నీ కెంత యనుమాన[illegible] చీనావాండ్రు దుష్టులైన నగుదురు; [illegible] చిన్‌చాంగ్ అంత యుత్తముఁడు [illegible] [illegible]ని యింటిలో విందఁట! నేను [illegible] [illegible]యితినని చెప్పి, సుభద్రను వెంట[illegible] [illegible]ని వెంకట్రావు, సూర్యు, నీవు, [illegible] [illegible]ండి.

తరువాత మేమందఱమును, మో[illegible] బండి యెక్కి చిన్‌చాంగ్ మేడకు వెళ్లి[illegible] ఆమేడ చూచుట కతిమనోహరముగనుం[illegible] ఒక చీనావాఁడువచ్చి, మమ్ములను న[illegible] ముగ లోపలకుఁ దీసికొనిపోయెను.

చీనావాండ్ర గృహాలంకారవిధాన[illegible] విచిత్రముగ నుండును. ఎక్కడఁ జూచి[illegible] గాజుకని; ఆకుపచ్చ, నీలి, తెలుపు, రంగు[illegible] పింగాణిముక్కలతో నతికిన చేతిపను[illegible] ష్యు లతివిచిత్రమైనటు లుందురు. పెద్ద [illegible] తోక జడలు, మీసములులేని మూతులు, [illegible] గుల నెలలగుడ్డల కోట్లు, చిత్రమైన టోపీలు, ఈవిచిత్రము లన్నియుఁ జూచుచుఁ [illegible] చుంటిమి.

[illegible]నము]

.........[illegible]చు చుండఁగనే, మా [illegible]మున్న తలుపునకుఁ గల చిన్న రంధ్ర [illegible]కొనిపోయి తలుపు తెఱువఁబడెను. [illegible]వాఁడు మమ్మాహ్వానించెను. ఆచీనా [illegible] తలుపు [illegible]యఁబడియున్న కాలమున [illegible]రంధ్రమునుండి వచ్చువారెవరో యని [illegible]ను జూచి, పిదప తలుపు [illegible]చె నని, [illegible]మయ్యెను. ఈరహస్యమేమి?

మా వెనుక నడచివచ్చుచున్న, సూర్య [illegible] వెంకటరావు నిలువునఁ [illegible]చుచుం [illegible] సుభద్ర నాదగ్గఱగా వచ్చి చేరినది. [illegible] వారిని[illegible]ను, అల్లరిచేయక రండని [illegible] చేసితిని. లోపలకుఁ బోవుచు నే యుంటి [illegible] చీనావాఁడు మారాకను చిన్‌చాంగ్‌తోఁ [illegible]టకుఁ [illegible]యెను. ఆ సమయమున మే [illegible]టకుఁ [illegible]చితిమి...............అచ్చట [illegible]మంచముపైఁ బరుండిన యువతి యొక్క [illegible]వదనముతో, హీనస్వరముతో సుభ [illegible] బిలిచెను. సుభద్ర దాని మొగముఁ [illegible] భయపడెను. సుభద్ర [illegible] కెందులకు? [illegible] గుండెలు జల్లుమనియెను.

ఆయువతి లేవలేక పడుచు—

"అమ్మా! మీ రీయింటికే వచ్చితిరా? [illegible]ను, మీవలెఁ గొన్నాళ్లక్రిందట సౌంద [illegible]వతినే! నాకుఁ గొంచెము డబ్బుండెను. ఆ [illegible] హరించి యీచీనావాఁడు, న న్నిందుఁ [illegible]ర్చెను. నాకు వీఁడు బాగుగ నల్లమందు [illegible]భ్యాసముచేసి నా తెలివిని జంపివేసెను. నా [illegible]పము వికృతమయ్యెను. క్రమముగ నల్ల మందు నిచ్చుట మానిరి. నాస్థితి మరణాసన్న మైనది. వీఁడు కొన్నినాళ్లు స్నేహము చేసి నమ్మించి, తుదకు విందనిపిలిచి, యిందు బంధించి చంపి వారియాస్తిని హరిం చును. మీరును, దీనినుండి బయటఁబడక పోయితిరా. నావలెనే యగుదురు... అదిగో! అపడున్నయువతి నిన్ననే యిందు చిక్కువడి నది." అని పలికెను.

నూతనువులు వణఁకెను. గుండెలు కొట్టు కొనెను. మహాభయంకర ప్రదేశము—చుట్టు ను విపత్తు లాక్రమించియున్నవి—తిరిగి మా నెదుట తలుపునకుఁ గంటిపరిమాణముగల రంధ్రము కనఁబడెను. ఏమైన సరేయని నేను జేబులోనున్న రివాల్వరును తీసి కంతలోనికిఁ గాల్చితిని. సుభద్ర,సూర్యరావు, వెంకట్రావు నాకు [illegible]జను దూరమున నుండిరి. తటాలున వారున్నబల్లపట్టు కదలి భూమి లోనికిఁ బడిపోయెను. వారందఱును పాతాళ మునఁ బడిపోయిరి, తిరిగి బల్ల యథాస్థానము నకు వచ్చెను. ఇదియంతయు నొకక్షణములో జరిగిపోయెను. నేను చేతిలో రివాల్వరును వదలలేదు. కానున్నది కాకమానదని, ప్రతి ఘటించి నిలిచితిని. పెద్దచీనావాఁడు లోపల నుండి వచ్చెను. తటాలున—నేను, వానిగుం డెల కెదురుగా తుపాకినుంచి,

"చేతు లెత్తుము" అని పలికితిని.

వాఁడును, చేతు లెత్తుకొని, భీతునివలె నటిం చుచు, వచ్చి నాపైఁబడెను. నాతుపాకి వానికి దొఱకలేదు. మే మిరువురమును పెనఁగు లాడితిమి. సంకులసమర మయ్యెను. నేను రెండుమూఁడుబార్లు పేల్చితిని మొద్దువంటి

చీనావానిపట్టుకు నడల్చుకొనుట నాకుఁ గష్ట సాధ్యముగుచుండెను.

ఇంతలో బయట, పోలీసువారియాల్లు వినఁబడినవి. తలుపులను బ్రద్దలుచేసి కొని, పోలీసువారు లోపలఁ బ్రవేశించిరి. చీనావాఁడు నాపంకకుఁ గ్రోధముతోఁ జూచెను. ఇంతలో నాయింటిభూబిలపుమెట్లనుండి, ఒకపెద్దమనుష్యుఁడు సుభద్ర, వేంకటరావు సూర్యారావులను వెంటఁబెట్టుకొని వచ్చుచుండెను. నాయానందమునకు మేరలేకపోయెను. ఆ పెద్దమనుష్యుఁడు—మా హరిరావు—

హరిరావు సుప్రసిద్ధ సత్తేదారుఁడు; మా మిత్రుఁడు. తరువాత చిన్‌చాంగ్‌నకు శిక్ష యయ్యెను.

2

ఒకనాఁడు మేమందఱమును, పంతులుగారియింటిలోఁ గూర్చుంటిమి. హరిరావుకూడ నచ్చట నుండెను.

సూర్యరావు, తాను చదువుచున్న ఆంగ్లపత్రికను పట్టుకొనివచ్చి—"చిన్‌చాంగ్ జెయిలునుండి పారిపోయినాఁడు" అనియెను. మే మది విని, జెయిల్‌నుండి పారిపోయినవాని సాహసమున కాశ్చర్యపడఁజొచ్చితిమి. మాపై నేదైన ప్రతీకారము చేయునేమో యనిసైతము మేము భయపడక పోలేదు. మాహరిరావు—సత్తేదారు—చీనావానినిబట్టుకొని తీరెదనని ప్రగల్భములు కొట్టెను. సుభద్ర యచ్చట బల్లపైనున్న కోపాలను ఎత్తి చూడఁగా నొక చిన్నచీటి కనఁబడెను. అందు, "నీవు సుభద్రను పెండ్లాడదలంచితివా? జాగ్రత్త! ఈరాత్రి ఒంటిగంటకు నీవు చచ్చెదవు" అని యుండెను.

వేంకటరావా చీటి నటులే క్రిందపడ విడిచి భయకంపితుఁడై పడిపోయెను.

నేను—ఈచీటి యచ్చటి కెట్లు వచ్చినది?

సుభ—నాకుఁ దెలియదు.

హరి—మీ యింటిసేవకులలో చీనావాఁ డెవ్వఁడైనఁ గలఁడా?

పంతు—కలఁడు.

హరి—చేనదేవలకని మొుత్తుకొన్నను వానిక్రను నమ్మవలదని నేను చెప్పుట లేదా? చిన్‌చాంగ్ జెయిలునుండి వచ్చినాఁడు. మన కేదో పెద్దకీడు దలపెట్టినాఁడు .... సరే!

నేను తద్విషయమై జాగ్రత్తయం డెదను. నే నీ రాత్రి మాత్రము గనుపడను. ఒంటిగంట మాట అంతవఱకు నిద్రింపవలదు.

రాత్రి పండ్రెండుగంట లైనది. అందఱును మేలుకొని, మేలుకొని యుప్పుడే ... చెమట వేసులు వాల్చిరి. ఐనను నిద్ర యెవ్వరికిని పట్టలేదు. చీమ చిటుకుమన్న నులికిపడుచుండిరి.

వేంకటరా వొకకుర్చిపైఁగూర్చుండెను. నే నాతనిప్రక్క-నే కూర్చుంటిని; మే మిద్దఱము ... గడియారములను నిదానముగాఁ జూచుచుంటిమి. వేంకటరావు గుండెలు దడ దడఁ గొట్టుకొనుచుండెను. నే నాయింటి నాలుగు ప్రక్కలను గాచుచుంటిని. వేంకటరావు చేతులు వణకుచున్నవి. చీనాచాంగ్ ఏవైపునుండి వచ్చునో తెలియదు. ఇసుపురమును మాట ... లేదు.

పండ్రెండున్నర దాటినది.........ఊపిరి ... సవ్వడియైనను వేఱేదియు లేదు. .... నుండి చప్పుడయ్యెను. ఉలికిపడి మేమిద్దఱము వెనుకకుఁ దిరిగిచూచితిమి. ఒకమూల ... యింకొకమూల. కొక యెలుక జరజర ... పోవుచున్నది

గడియారము చూచితిమి. ......12-40 ... యైనది. వేంకటరావుభీతివర్ణింపనలవిగాదు... గడియారము తిరిగిపోవుచున్నది...... ఒంటి గంటకు నా—లు—గు—నిమిషములున్నది ...2......1...... వెంకట్రావు గుండెల ... నాకు స్పష్టముగ వినఁబడుచున్నది.

ఒంటిగంట యయినది.

వేంకటరావు గడగడ వణఁకుచుండెను. ... నలువంకల రెప్ప వేయక చూచుచుంటిని. ఏమియు లేదు. నిశ్శబ్దము. ఒంటిగంట దాటినది. పైన పది నిమిషములైనది. వేంకటరావును నేనును—పెద్దనిట్టూర్పులు పుచ్చి, "ఒంటిగంట దాటినది. అపాయము లేదు" అని పలికితిమి. కలఁతనిద్రనుండి లేచి సూర్యరావు, పంతులుగారు, సుభద్ర వచ్చిరి.

నేను—అపాయము దాటినది; ఊరకభయపడితిమి. ఇది వట్టి బెదరింపు.

తరువాత 3 గంటలవఱకు మేమామాట లే చెప్పుకొనుచుంటిమి. పిదప నిర్భయముగ పండుకొంటిమి.

* * * *

మేము పరున్న వెంటనే చల్లనిగాలి వీచి, జోరున వర్ష మారంభమయ్యెను. చల్లగాలికి మాకు నిద్రపట్టెను. బయట గాఢాంధకారము. మాకు నిద్రపట్టినదో లేదో— "ఢా"మ్మని తుపాకి ప్రేలినధ్వని వినవచ్చెను. లేచి చూచితిమి. వేంకటరావు ప్రక్కమీద లేఁడు. రక్తచ్ఛన్నమగు నతనియుత్తరీయ మున్నది—తలుపు తెరువఁబడియున్నది. ఏదో మోటారుమాత్రము బయట సాగిపోవుచున్నది. నాకెదురుగ మీఁదిలోని గంటస్తంభపు గడియారము కనఁబడెను. దానిలో సరిగా ఒంటి గంట మైయున్నది.

అట్లయిన, నాగడియారము తప్పు!

3

ఇప్పటి కొకహత్య జరిగిపోయినది. మరునాఁడు తేనీటిగిన్నె క్రింద మరియొకచీటి కనఁబడినది. అది సూర్యరావుకు వ్రాయఁబడినది.

"ఈరాత్రి పండ్రెండున్నరకు నీప్రాణము లు జాగ్రత్త!" అని యుండెను. అందఱమును విస్మితుల మైపోయితిమి. ఈచీట్లెక్కడినుండి వచ్చుచున్నవి? హరిరావు చీనావానిపై ననుమానించియుండెను. నే నాలోచించిచూడ, చీనావానిప్రసక్తి యిం దేమియును లేదు. పరిశుభ్రమైన బల్లమీఁద, సుభద్ర చేతులతోఁ దెచ్చిపెట్టిన తేనీటిగిన్నెలు—ఎవ్వరిపై నను

మానినీ నన్నూ—సుభద్ర మనోరమనవంటి మాన... ...—

నేను—సుభద్రా! నీవు ...ను చేయుటా... ము, గిన్నెలోనికి ...కునేటి నీకు ...కించితుమనుగదా.

సుభ—అట్టియవకాశమే ...!

లక్ష్మి—నాకిదేమో పెద్ద మహో...యము వలె నున్నది.

సూర్య—నా ప్రాణములు పోవవలసిన దేనా?

సూర్యరావు మొగము పాలిపోయినది. అతడు వణకుచుండెను.

హరి—నీకేమియు భయము లేదు. నేటిరాత్రి నీదగ్గఱ నుండెదను.

ఆరాత్రి నేనును, హరిరావును, సూర్యరావునకు సమీపమున గూర్చుంటిమి. నేను "మనోరమ" యను నవలను జదువుచుంటిని. అందలి "జుమీలియా" చర్యలను వినినప్పుడు సహజముగ భీతినందిన సూర్యరావు, గడగడ వణకజొచ్చెను. నేను నవ్వుచు నాతనిపై దట్టి యాపుస్తకమును ముడిచి "సీతావనవాసము"నందలి, వియోగకథాఘట్టము జెప్పుచుంటిని.

హరిరావనుమానదృష్టులతో, నలువంకల జూచుచుండెను. మా ముగ్గురి యొద్దను తుపాకు లున్నవి.

సూర్య—నామనస్సు తిన్నగలేదు. నీవుచదువునది నాబుఱ్ఱకెక్కుటలేదు. ఎన్ని గంట లయినది?

నేను—పండ్రెండయినది.

సూర్యరావు ప్రతిక్షణ... ...ంచెనది" అని నొక వెక్కిరి...

హరి—...త్రిగా నుండవలె...

పుస్తకమును కట్టిపెట్టి... కొంచెము తెల్లగా చుట్ట వెలిగించి...

...కేయుబడకియును లేదు. నిముసము లైనది ఇంకనిరువది...

సూర్య—హరిరావూ! హరి... ఏమిది? నాతల......గ...

...గడి.........సమయమై...

......తలతల.........బరు...

లు బరువు...........

సూర్యారావు వకస్మాత్తుగ... ఇద్దఱమును పసిగట్టి చూచితి... మరణింపలేదు. హరిరావు కొంచె... యటునిటు జూచి, సూర్యారా... వేసిన చుట్టను వాసన జూచెను.

హరి—విషపూరితమగుచుట్ట!... వచ్చినది?......భయము లే... దీనికి విరుగుడు కలదు.

హరిరావు తన జేబునుండి... పెట్టెను తెరచెను. అందొక మం... పుగల చిన్నసీసాలు పదియుండెను. యొకసీసాను తీసి వెండిగిన్నెలో... చుక్కలు వేసి నీరు కలిపి సూ...కిచ్చెను. సూర్యరావాయౌషధము... వెను.

హరి—మందు లోపలకు బోయినది. భయము లేదు. నేను గడియార...

...రావు ...కనుచుండెను... ...నది. హరిరావుమందు పని ...లేదు. సరిగా పండ్రెండున్నరకు ...ప్రాణములు పోయినవి.

"...!" యని నేను గడియారమును ...ని. హరిరావు తొందరపడుచు, ...ంచెను. గిన్నెలోనిది కేవలము ...మందు కాదు.

...చెను. వట్టి మంచినీరు— ...సీసాలలో నిది యుండె. ఆసీసాలో... ...ము ...ను నింపబడియుండెను. ఏమి ...ము?

...మును విస్మయమందితిమి! ఇద్ద... ...మాట రాలేదు. ఇంతలో బయట, ...ధ్వనియయ్యెను. తుపాకులను పట్టు... ...మేము చూడబోయితిమి. ఎవ్వరును ...లోపలకు వచ్చితిమి. సూర్యరావు ...లేదు.

౪

...కి రెండుహత్యలు నిరాటంకముగ ...పోయినవి. మూడవహత్య బహుశః హరి ...కు రానలెను. లక్ష్మణరావుగారి ...ట ...టిబల్ల తీసివేయబడినది. హరి ...యమై నాకు మిగుల నసంతృప్తి ...గెను. అతడు సుప్రసిద్ధపత్తేదారుడు. ఐన ...సమయమున బుద్ధిజాడ్యగ్రస్తుడయ్యెను.

...ండఱము గూర్చుండగా పోస్టులో ...హరిరావున కొక యుత్తరము వచ్చెను.

"...నీకేసులో పనిచేయుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. నాకు వ్యతిరేకముగ ... ...నేటిరాత్రి రెండుగంటలు దాటకుండ చచ్చెదవు" అని యుండెను.

హరిరావును భయపడెను. కాని లేని ధైర్యము దెచ్చుకొని "చూతము, ఏమి వాని శక్తి!!" అనియెను.

* * * *

అందఱమును మేలుకొని జాగ్రత్తగ నుంటిమి. కాలపురుషుడు నిశీథసమయమును చల్లగా నడుపుకొనిపోవుచుండెను. నిశాకాంత నల్లని ముసుగు గప్పుకొని, దొంగవలె నిశ్శబ్దముగ నడుచుచున్నది.

హరిరావు పిస్తోలు చేతబట్టుకొని, బయటిచావడిలో దిరుగుచుండెను. సరిగా రెండుగంట లయ్యెను.

"ఢాం" అని తుపాకి ప్రేలెను.

చుట్టును పొగ గ్రమ్ముకొనియెను. మేము దగ్గఱ కరిగిచూడగా హరిరావు నిర్జీవుడై పడియుండెను. విస్మయ భయశోకములతో మేము శత్రువులను వెదకుటకు బయటకు బోయితిమి. ఎవ్వరును లేరు. తిరిగి వెనుకకు వచ్చి చూడగా హరిరావు శవ మచ్చటలేదు. ఏమి యాశ్చర్యము?

* * * *

నేను గదిలో గూర్చుంటిని. పూర్వాపర సందర్భ నిర్ణయము గావింపలేక నామెదడు కల్లోలమగుచుండెను. అకస్మాత్తుగా లక్ష్మణరావుగారు నాగదిలోనికి వచ్చి విచార భయముతో నొక యుత్తరము నిచ్చెను.

"నెంటనే లక్షరూపాయలను పెద్ద మఱ్ఱి చెట్టుదగ్గఱకుఁ దెమ్ము. మఱియొకరు రాఁగూడదు. ఒకఁడే రావలెను. ఆయుధము లుండఁగూడదు. దీనికి వ్యతిరేకముగ జరిగినచో ప్రాణ ము లుండవు." అనియున్నది.

లక్ష్మణరావుగారు దుఃఖముతో "బాబూ! లక్షరూపాయలకేమి భాగ్యము. ఈచీనావాం డ్రెంతైనఁ జేయ సమర్థులు. ఈ పిశాచశత్రువు వదలుటే మంచిది" అని పలికెను.

నేను—చిన్ చాంగ్ పై విరా రెంతవిశ్వాసముతో నుంటిరి!

పంతు—కుటిలుల నెట్లు తెలిసికొనవచ్చును?

నేను పంతులుగారి యాలోచనకుఁ జాల సేపు సమ్మతింపలేదు. ఆవల లక్షరూపాయలు, ఈవల భయంకరశత్రువు. కొంత సేపటికి నాలో నే నాలోచించుకొని, ప్రాణములకొఱకు సమ్మతించితిని. నన్ను సమ్మతింపఁజేసి, నే నేదో యాలోచించుచుండఁగా లక్ష్మణరా వాగది విడిచెను.

* * * *

పెద్దమఱ్ఱిదగ్గఱకు వెళ్లి నేను కాచుకొని యుంటిని. నేను మోటారునుండి దిగలేదు. ....ఇంతలో మఱియొకమోటారు నా కెదురుగా వచ్చెను. అందు ముగ్గురుమనుష్యు లుండిరి. తలమీఁదినుండి కాళ్లవఱకు, నల్లని ముసుఁగు లుండెను. ఆగూఢశత్రు లెవ్వరో?

శత్రువులలో నాయకుఁడు నన్నుఁజూచి "పిస్తోలు తీసివేయుము; ధనము నిమ్ము; చేతు లెత్తుము" అనియెను. నేను [illegible] పిస్తోలు నచ్చటఁ బెట్టితిని. నోట్లకట్టలను [illegible]యుచుంటిని.

పరమేశ్వరుఁడు ధర్మమున్న[illegible] ను. అంతయు నాశ్చర్యము. [illegible] స్థానమును వల క్రిందుమైపోయెను.

నాశత్రువులకు వెనుక [illegible] నుండి యిరువదిమంది, పోలీసుభటులు [illegible] చుట్టుముట్టి

"పిస్తోళ్లు పేల్చితిరా చచ్చెదరు!" అని యిరువదితుపాకులను, ముగ్గురు శత్రువులగుండెల కెదురుగా నుంచిరి. [illegible]వులు తుపాకులను క్రిందఁ బెట్టిరి.

నేను తుపాకిని, చేతఁబట్టుకొని, [illegible] తలలపై నున్న ముసుఁగులం దీసితిని! [illegible] యాశ్చర్యము!

చిన్ చాంగ్ కాఁడుగదా! కాఁడే! [illegible] మఱి?

"నీవేనా!"

అని నే నాశ్చర్యముతో పెద్ద గానంటిని.

అతఁడు మా హరిరావు; హరిరావు [illegible] వంచుకొనియెను. ఐన, నీయిద్దఱును నెవ్వ[illegible] చూతునుగదా!..................

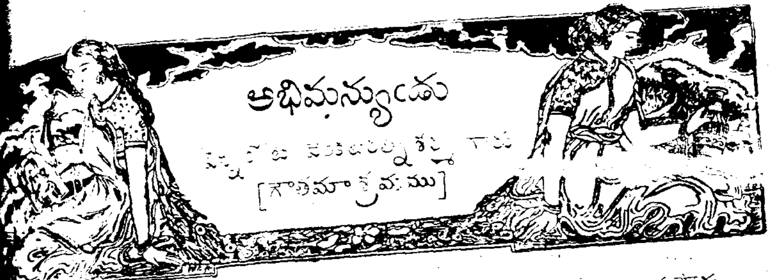
ఒకఁడు.........సూర్యరావు

ఒకఁడు.........వేంకటరావు

ముగ్గురును నింటిదొంగలే. రక్షకభటు[illegible] వారి ముగ్గురకును సంకెళ్లు తొడగిరి. ......

ఆశ్చర్యములో నాశ్చర్యము!

చిన్ చాంగ్ జైలునుండి పారిపోనే లేదు[illegible]

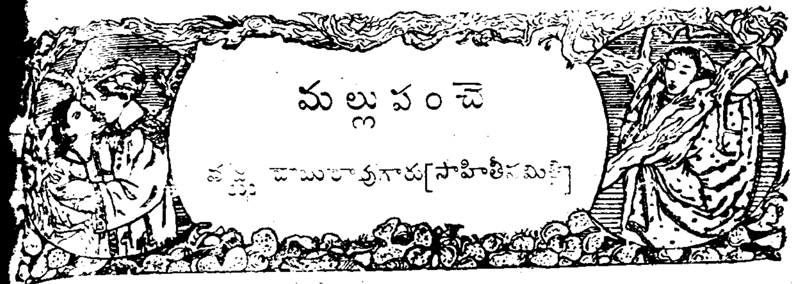
అభిమన్యుఁడు

[గానమాత్రము]

[illegible]నుఁగవ దళుకొత్తి క్రేఁగన్నాత్రి
తురగముల నేఁగులను నెత్తుటను
[illegible]రవార్ధిఁ దృప్తిగాఁ దానమాడి [ముంచి
[illegible]చున్నాఁడ వెటకోయి? యోకుమార!
[illegible]వెన్కఁ[illegible] వదేమి?—పిరికిపంద
[illegible]దుసురుల నోసఁగితి వింతలోన
[illegible]యకట! నిన్నుఁ మ్రింగఁ దామించుచున్న
[illegible]—"నేనెఱుంగనివారు కారు; ప్రాత
[illegible]వులే" యని తలఁచూఁచి కదనభూమి
[illegible]చున్నాఁడ వెటకోయి? యోకుమార!
[illegible]వారికిఁ గనుఁగొనఁ గన్నవారి
[illegible] ముచ్చటల్ మునుపు చూపించినావు?
[illegible]నెలలయ్యెనా? పెండ్లియాడియైన?
[illegible]ములేని లేదె? రవ్వంతయైన?
[illegible]దేష్ణ, నియత్త కన్నులకుఁ జల్లఁ
[illegible] గూర్చవాయేమి?—"పితృండ్రిగారి
[illegible]తిమాయ నిప్పుడొకపాత్రావలంబి
[illegible] దదుచితకార్యమ్ము లంతమొందు
[illegible] నాకత్తి వెనుకకుఁ దిరుగఁబోదు
[illegible]ముప్పును దప్పించువాఁడ ననుచు
[illegible]పిఁడానతో నన్నిట కంపినార
[illegible]వారితలంపుల నగ్గిఁ గాల్చి
[illegible]రలను దలవంపులపాలొనర్చి
[illegible]దనుఁడు మొదల్ నేఁటికి జారుచున్న
[illegible]కీర్తిసుధ నేన దిగఁద్రావి, చెలిసేతు
నా? మదీయవంశక్రమోద్దామపౌరు
షంబు?—ఏ విరోధిబలంబు సానబట్టి
పాడిపాడిగఁ జేసి భారతభూమినెల్ల
జల్లి, యెగుడుదిగుడు మాన్పి, సరిసము బొ
నర్చి, నేఁ బరిపంథిబృందమ్ము గెలి
చేతునా?"—"మొన్నగదర! విల్ చేతఁ బట్టె
నింతలో నెంతవాఁడయ్యె"—"నితఁడురా! కి
రీటి మరపించెఁ దన తెల్వి తేటలందు"
"ఇతఁడురా! మానధనుఁడు ఇంకెవఁడు విడుచు
పడుచుఁదనపు సౌఖ్యమ్ము లీపుడమిలోన"
"వీడురా! కసిఁదీర్చెడువాఁడటంచు
వినుతి కుప్పలువోయంగ వీరకోటి
విరుచుకొని పడుచుండిరి పిఱికిబంట్లు
కాచుకొనుమోయి! యీదెబ్బఁ గాచుకొనుము.
జౌనవుఁ, నీవ వీరుఁడ—వంతలోన
నెట్లు శత్రువారమును నిర్జించితోయి?
యురుకఁబోకు! నేదనుదీర్చుకో రవంత!
నీనుదుటిరక్తతిలకమ్ము నీరుగారఁ
జొచ్చె; మత్తగజముఁ గూలె సోలి పడితి
వకట! యీస్థితిలోన నిన్నాదరింప
నెవ్వరును లేరు; నిన్నువీక్షించు మేమె
గడగడవడంకు చున్నాము; కాలగతికి
నెవ్వ రేమిసేయఁగలము?—రువ్వచుంటి
విప్పుడుఁ గూడ రివ్వన నెగిరి వాడి
వాలుగములు— నయ్యయ్యో! నికేలుదమ్మి

చిందుచున్నది నెత్తురుబిందువులను.
వైరులును గంటితో దుమ్ముచుపవిధాన
గాలిలో వర్ష ధారలకరణిం బాటి
నాట: చింగువంద త్రైనారం తెందు
శరన్న!— పొగరుబోతు
లరు. గుసగుసలాడుచున్న
వార లైనను నిచూపుమేర లేరు—
దాహమయ్యెనా?. నేఁటియీమోహరమున!
నాల్క తడియారిపోయెనా, పల్కవేమి ?
కన్నతండ్రి దగ్గర లేఁడుగాని, నీకు
దివ్యపాతాళజలము నందింపకున్నె?
అంతయేటికి? నాతఁడీ ప్రాంతమునన
యున్న నీ కిన్నిపాట్లు లుత్పన్నమగునె?
అరులు తారుచు నున్నార లచట నిచట
నేమికారణమోకాని—ఏమి సేయఁ
గలము?— నీ కష్టమైన రాఁగలమె, కుజ్జ?
అరరె? యెంతటిదురవస్థ! అంతలోన
పిఱికిపందలు వెనుకను వెనుక కొదిగి—
కరము గడగడవణఁకు నీగతిఁ దలంచి—
లేఖినికి మాత్ర వెనుకంజ లే దదేమొ!
నీ ప్రతాపవర్ణనఁ దనివిసనకనో?—
ఒక్కపై యొనగాండ్రు దుర్యోధనుండు
కర్ణుఁడును, దుష్టశాసనా గ్రణియు, సైంధ
వుండు రణధర్మమును వీటఁబుచ్చి,—తావ
కీయు, పాంచభౌతికమైన గ్రీవనాళ
ముల విభేదించి, రూపుమాపుటకుఁ గాని
పేరు నెవఁడు మాపఁగలాఁడు పృథివిలోన?
చదలఁ గనుఁగొను మదె! వియచ్చరులు పాల
వెన్నెలలబిందువులు చిమ్మునన్నజాజ
పూలమాలలఁ గ్రుచ్చి రింపులు సెలంగ
నీకుఁ గై సేసి నిన్ను మన్నించుకొఱకు
విధివశమ్మునఁ జేజారి వ్రేలఁబడెడు
కత్తిఁ గనుగొని మీపైకి నెత్తె నన్న

ప్రేమమెయిఁ బాత్రధర దే
పాంచభౌతికమై బమువా
ఎవఁడు మాపఁగలాఁడు నీ
రత్నహారములోన నవ్య త్నము
నలంకరించు మివ్వ సువ్య
భానుకాంతిసముల నింకిపో
"సంతసింతుమా! నీదు విక్రాంతి
కనులు మూసి విప్పెడులోనఁ గ
నెత్తుటేరులతోడ నిండించుకొ
పీనుపెంటలతోడఁ గప్పినగతిక
త్రొక్కల విదిల్చి నీపైకిమూకి, వీ
చెడి, భయంపడి, గగ్గోలువడు
పాఱఁబోతుల దాక్షిణ్యభావ
వినిచిపుచ్చినందులకు, —గట్టిడివిధాత
యెంతకష్టమ్ముఁ గూర్చిన, నింత.యేని
మారణమ్మున; రణధర్మ మారకుండ
నసువు లున్నంతఁ బోరాడినందుకొఱకు
"కన్నగవ నస్రుధారలు గార్పుమా? సు
భద్ర కడుపు చలపఁగోఁతపడఁగఁ జేసి
నందులకు — తండ్రి తన చేతులార నీకు
దహనసంస్కారము లొనర్చి తల్లడిల్లి
నందులకు.—అకట!—నీబిడ్డనైన నీవు
చూచిపోవనందులకు:—నిస్తులయశస్క!
కాని యెనలేని కీర్తిఁగాంచినావు-
ఎవఁడురా, లోకమున వీరుఁ డెవ్వఁ? డని
నా! మాయభియన్యుఁడే యనుచు నెంద
ముందు నిజేరు చెప్ప నుప్పొంగుచుందు
వెవఁడురా? నిజరాజ్యవైభవము కొఱకుఁ
బ్రాణములఁ బాసె నన్న మావీణపాట
లందు నీపేరు విప్ప ముందంజ వైతు
మింతకంటెను మాకు నింకేమి వలయు?
ఇదియె మామనశ్శాంతి సుమ్మీ కుమార!
ఇదియె మాకు నానంద మోయీ, కుమా

మల్లు పంచె

[illegible] రావుగారు [సాహితీసమితి]

నాలో అన్నివిధాలా సౌఖ్యమే కాని దోమలబాధ విపరీతం. చుట్టూమా భూములున్న పల్లెగ్రామాలన్నింటిలో ఊదాసు నెల్లో దోమల బాధతప్పదు కాని మండిపోతూ వడగాలి వీచేరోజుల్లో దోమలబాధ ఉంటుంది తెనాలిలో. చెప్పబోయేది శీతాకాలంలో ఒకనాటి ...

... నెలలో అయిదారు రోజులు ముసుర్కొంది. చలిబాధకుతోడు దోమల. ఆరాత్రి అంతా దోమలతో కునుకు ... దంటే వట్టు. ఏకాదశి అయినా బాగుం ... జాగారం కలిసివచ్చేదని అనుకున్నా.

... గా తెల్లవారింది. గొల్లది పాలుపొయ్య ... వచ్చింది. "ఇవాళ గుంటూరు వెళ్లి ... రా ఇక్కడే ఉంటారా? మధ్యాన్నం కాఫీకి ... పోయించుకో డానికి" అని మాఆవిడ ... ంది. రగ్గుగట్టిగా ముసుకు పుట్టుకుంటూ ... తా" అన్నాను. పాలుపోయించుకొని ... ఆవిడ ఇంట్లోకి వెళుతూ "కాఫీ తయారవు ... న్నది. లేచి ముఖం కడుక్కొందురూ" ... న్నది." సరేలే అన్నాను.

* * * *

... బాయి, కాఫీ చల్లారి పోతున్నది తాగ ... కాఫీ తయారుచేసి ఇంకావస్తావు, ఇంకావ స్తావని వంటఇంట్లో కనిపెట్టుకుని కూర్చుంటే ఏవో పాడు ప్లానులు ముందరేసుకు కూర్చున్నావు. మహాఇల్లు కట్టించేవాడికన్నా తగడు. ఇప్పుడా ప్లానుకేం తొందరొచ్చింది" అని మా అక్క కాఫీకప్పు సాసరు తెచ్చి నాబల్లమీద పెట్టి అక్కడపడిఉన్న ప్లానుచూస్తూనిలబడ్డది. తెనాలిలో కొన్న చిన్న స్థలములో చాలా అందంగా అన్ని వసతులతోటి చిన్న ఇల్లు కట్టించాలని అప్పటికి ఎంతలేదన్నా ముప్ఫైనలభై ప్లానులు వేసినట్టు వేశా. ఏ ప్లానులో చూచినా వంటయింటిదగ్గరేవచ్చింది చిక్కు. పూర్వాచార ప్రకారం వంట యిల్లు కుడిప్రక్కగా ఉండాలట. దానిప్రక్కనే భోజనాలగది ఉండాలట. దక్షిణపువైపున వంట ఇల్లువేస్తే భోజనాలగదిలోకి దక్షిణపు గాలి రాదు; భోజనాలగదికి ఉత్తరవైపున వంట ఇల్లుఉండరాదు. భోజనాల గదిదక్షిణానికేకట్టిన వంటఇల్లు దానికి పడమరగాకట్టిదామాఅంటే ఇక అటు స్థలంలేదు. అదీ చిక్కు! ఏదోరకంగా ప్లాను సవరించి వంటయిల్లు కాకితం మీద ఏర్పరిచా. పొయిలు పడమరముఖంగా ఉండాలి; అదో చిక్కు! "పొయిలు ఇక్కడ ఉండొచ్చునా?" అని పెన్సిలుతో చూపించి, "నీ కలా తెలియదు. వ్రాసిచూపిస్తేనేకాని" అని మహా ఉత్సాహంతో టీస్క్వేర్ డ్రాయింగు బోర్డు

డాక్టరు సర్ యమ్. విశ్వేశ్వరయ్యగారు_మైసూరు

...గాదికి లాగి పెట్టి టైప్రైటర్ కోసం ప్రక్కకు జరిగాను. పొడుగ్గా ఉన్న టైప్రైటర్ కాగితం కప్పు తగిలి క్రిందపడి భళ్ళున పగిలింది. నా కడుపు లోకి పోవాలసిన కాఫీ క్రింద కాలువకట్టి అక్కడపడి ఉన్న మాన్యుస్క్రిప్టును తడిపి ధ్వంసంచేసింది. పనికిరాని ప్లేట్లే కదా పాడయిపోయినా మానేనని "కాఫీ పట్టుకురాగానే తాగినట్టయితే కాఫీ కడుపులోపడేది; ఏం? సరదాగా కొనుక్కున్న పైనాకప్పు పగిలిపోకుండా ఉండేదికదా; అయినా మన మేమిచేస్తాము. చైనా అంతటి దూర దేశంలో తయారుఅయి బహుదూరం స్టీమరు రైలు ప్రయాణాలుచేసి మాఇంట్లో ఈయేణ్ణర్థమునుంచి ఉండి అనేకగాలన్ల కాఫీ నాగొంతులోపోసి చివరకిలా ఇవాళ టైప్రైటర్ తగిలి ముక్కలు కావాలని దానికి రాసిపెట్టి ఉంది కామాల్ను" అనే వేదాంతపు ధోరణిలో ఉండేటప్పటికి కాఫీప్రవాహం కాకితాల క్రింది నుంచి మళ్లీ కాలువకూపందాల్చి, రాత్రి చదివి బల్లమీదపెట్టిన "If winter comes"ఏలాగో క్రిందపడిఉంటే, దానికి ఎదురుతాకి చిన్న చెరువాకారం తాల్చింది. బంగారంలాంటి నావెలు పాడైందికదా అని ఛప్పునలేచి పుస్తకం తియ్యబోయినా. డ్రాయింగుబోర్డు దగ్గరాలు బల్లమీదజరిగి టేబిలులాంపును క్రిందికితోసే సినవి. చిమ్నీ గ్లోబు ముక్కలుముక్క లయి నవి. అంతట నాకు ఎక్కడాలేని చికాకు వచ్చింది. చికాకుగా పెద్దగొంతుతో "కుర్ర వెధవకి ఇంగ్లీషునావెలుతో పంపని? చీకటి లోనే ఏమిపుట్టి మునిగిపోయిందని బల్లమీది నుండితీసి కింద పెట్టాను. పిల్లవాడు కింద [illegible] తాను. ఏది బల్లమీద పెట్టాలని తెలి[illegible] అజ్ఞానం [illegible]? నిష్కామంటి [illegible] కాఫీపడి తగలడిపోయిందా!" అని పుస్తకం [illegible] పోవటంలోనే తీసుస్తున్నా.

టేబిలు లాంపు క్రింద పడ్డ చప్పుడు[illegible] నా పెద్దకేకలు విని పిల్లవాణ్ణెత్తుకుని మా[illegible] గదిగుమ్మంలోకి వచ్చి, "అయ్యో ఇదేమిటం[illegible] అన్నది. "ఏమిటా నీమొఖం నా మొఖమున[illegible] లాంపు కప్పు బద్దలైనవి. కాఫీపడి ఈపు[illegible] తగలడిపోయింది. కుర్రాడుకిందపడేస్తే పు[illegible] బల్లమీద పెట్టాలని తెలియదూ" అ[illegible] "వేడి కాఫీ వంటిమీదపడితే కా స్తవళ్లు [illegible]చ్చుగాని పుస్తకం కాల్తుందండీ; మీదం[illegible] మరీ సోద్యం; కాస్త కాఫీపడ్డందుకేనా [illegible] కోపం. తుడిస్తేఅదే పోతుంది" అని సహ[illegible] సౌమ్యంతో అన్నది. ఆవిడ కనుకొలుకుల్లో అప్పుడు ఒక్కపిసరు చిరునవ్వుకూడా ఉన్న[illegible] నాక్కన పడ్డది.

నాకు వళ్లు మండింది. కుర్రాణ్ణి గూబ[illegible] లేద్దామా అన్నంత కోపంవచ్చింది. వాడి[illegible] తీవ్రంగా చూచాను. చేతిలో ఉన్న పన్నీరు పువ్వులు నాకు చూపిస్తూ, "లాల్లా, పూలు, పువ్వులు" అన్నాడు నవ్వుతూ. నాకు కిం[illegible]త్తయినా కోపంతగ్గలా. "పుస్తకాలు కిందపడి తగలెయ్యటానికి, దొడ్లోపన్నీరు పూ లేరటానికి కాకులు కుయ్యగానే లేస్తావు" అంటూ ఉండగా కుడిచేతులోవున్న పువ్వులలోనుంచి ఎడమచేతి వేళ్లతో ఒకపువ్వుతీసి "లాల్లకో తి-

నవ కే. శేషాద్రిఅయ్యరుగారు [illegible]

రాజసభాభూషణ దివాన్ బహదరు

[illegible] తాగ; [illegible] కొన్ని కిరాణిస్తా పుష్పాలు [illegible] అప్పటికి నాకు నవ్వవచ్చింది. [illegible] చేస్తున్న చెయ్యి ముద్దెట్టుకొని [illegible]చి "కాఫీ ఇంకా [illegible] [illegible]ందా" అన్నా.

[illegible] కాఫీ అక్కరలే [illegible]న్నా [illegible]మహా పోయించుకోకపోతిని. [illegible] లో పో[illegible] మిగతాది [illegible] [illegible]దని నడనా, నేను, అబ్బాయి, [illegible] బజారుకు వెళ్లేతారుకదా అక్కడ [illegible]వాలిట్రికి" అని పిల్లవాడిని [illegible]ము [illegible]దించి [illegible]లి క్రిందపడిపున్న గాజు [illegible]లు పింగాణీ ముక్కలు పోగుచేస్తూ, [illegible] కీపింగాణీగిన్నెలు! వెండిగిన్నె అయితే [illegible]యేదా! ఆరురూపాయలు పెట్టి ఈకప్పు [illegible]కొన్నా నన్నారు. ఈముక్క లిప్పుడు [illegible]మ్యడీలు చేస్తయ్యా" అని అన్నది మా

[illegible] కూ[illegible]" షాపులో ఎంతో [illegible]పడి కొనుక్కొని, సామాన్యంగా అంద[illegible] వలె [illegible]లో ఉంచినట్లు అద్దాల [illegible]ల్లో కదలపరచకుండా వాడుకలో ఉంటే [illegible] [illegible]ముగా వెళ్లుతున్నై అని ఉద్దేశ [illegible]కప్పు సాసరుతో నేతప్ప మరో ఇతర [illegible]లతో కాఫీ తాగకుండా ఉంటే ఆరు [illegible]యల గిన్నె అర్థాన్నమై పోగా ఈ [illegible] ఎగ్జామినేషు చేమిటనిఅసహ్యం వేసింది. [illegible] బజారుకయినా వెళ్లి కాఫీ తాగి

[illegible] తెలికగా స్నానము చెయ్యవచ్చు నని, [illegible] [illegible]ముఖవలు [illegible] [illegible] కాఫీకు తోడుకొని [illegible] ధ్యానంగా బజారు నడిచి [illegible]న్నా.

[illegible] వెళ్లేటప్పటికి కాలు [illegible] [illegible] [illegible]యింది. ముఖమలు [illegible] అందమంతా ఒక్కనిమిషంలో మాయ మై [illegible] అయింది. [illegible] కాలికి [illegible]సుకొని ఎలాగా వెళ్లటమని ప్రక్కనే ఉన్న ఎరిగున్న వారింట అరుగుమీద [illegible] "ఆన కేవర్నన్నా పంపుతాను వాడి కివ్వండి" అనిచెప్పి "ఏమిటి చెప్మా ఇవాళ. అన్నీ ఇలా తటస్థించినై" అని అనుకుంటూ వెళ్లుతున్నా.

"లేచిన వేళ్ల మంచిదిగా లేనట్టున్నది. ఇలాంటి అవక తవకాలు ఇంకా ఎన్ని జరుగుత య్యో, కాస్త వళ్లుదగ్గిర పెట్టుకు నడిస్తే మంచి" దని "మోటరుగాడుంటుందని ఎవరన్నా అనుకు న్నామా నే"నని మల్లుపంచె కొంచము పైకిపట్టు కుని క్రిందచూచి అడుగులువేస్తూ వీధిమలుపు తిరుగుతున్నా. "బం""బం" అని హారను చప్పుడు, మోటారుమోత, పూటీగోతిలో నిలిచి ఉన్న బురదనీళ్లలోగుండా మోటారు చక్రం పోవటం, మల్లుపంచా షర్టు నేను బురద నీళ్లల్లో సగం స్నానంచెయ్యటం, ఒక్కనిమి షంలో జరిగింది. ఏం అనుకుంటే యేముంది! కావాలిసింది కాస్తా అయింది. "మునిసిపలు రోడ్లు లింతపాడుగా ఎందుకుంచాలి, మోటా రునడిపే వాడు కొంచెము జాగ్రత్తగాచూసి తోలరాదా"అని గొణుగుకుంటూ పాడయిపో

[illegible] మల్లుపంచె [illegible] పాడవుతుందని [illegible] [illegible] గుండులు [illegible] [illegible], [illegible] సిల్కు [illegible]గా పైకెక్కనని [illegible] చూచి ఎక్కి ఇంటికి వెళ్లి [illegible]న్నా. మాపుకే [illegible] బండి ఏమీ [illegible] లేదు. కొంచెం [illegible] [illegible]తేనేగాని బండి [illegible]ట్టు లేదు. "ఇది ముందే చూచేట్టు [illegible] ఎందుకు నిలబడాలి, ఏ కాఫీ హోటలులోకో వెళ్లితే ఇంత కాఫీ అన్నా తాగొచ్చు. బండీ [illegible] గానే ఎక్కి ఇంటికి వెళ్లొచ్చు" నని కాఫీ హోటలు లోకి వెళ్లి ఒక మూలనున్న బల్లమీద కూచుని, ఇడ్లీ అట్టు యేమి అక్కర లేదని కాఫీ మాత్రము తీసుకొని, వేడిగా ఉంటే పెద్దగిన్నెలోది కొంచెముగా చిన్నగిన్నెలో [illegible]సుకొని ఊదుకుంటూ తాగుచున్నా.

వెనకనుంచి రాయి మరికొందరు స్నేహితులు ఏదో గలభాగా మాట్లాడుతూ పకపక నవ్వుతూ కాఫీహోటల్లో ప్రవేశించారు. ఈ ఖంగారైన బట్టలతో వీళ్ల కెందుకు కనపడాలి అని మాట్లాడకుండా తల వెనక్కి తిప్పకుండా అమూలనే నక్కి కాఫీ కప్పు ముఖం దగ్గర పెట్టుకుని కూర్చున్నా.

రాయి నన్ను చూడ లే దనుకున్నా. కాని, కాలాంతకుడు హోటల్లోకి రాగానే నే నున్నట్టు గ్రహించి ఉండాలి. సరాసరి నేను కూర్చున్న చోటికి వచ్చి భుజముమీద చెయ్యి వేసి గబగబ కుదిలించి "ఏం స్నానం గీనం లేకుండా ఇలా వచ్చావేం" అన్నాడు. ఆ కుదిలించటంతో నా ఎడమచేతిలో ఉన్న పెద్దగిన్నెలో కాఫీ అంతా నా సిల్కుమీద [illegible] చొక్కానిండా [illegible] [illegible] కాఫీ ఏనాడ్నాన్నే [illegible] ఇక్కడ తెచ్చిందికాదు. చుప్పుమనే [illegible] [illegible] కాఫీ కప్పు [illegible] కుంటూ [illegible]టంలో [illegible] అవకాశం [illegible] [illegible] రాయి. [illegible] మాటయు [illegible] [illegible] నావి దేవ వస్త్రధారణాన్ని [illegible] "గ్లాసుగో మల్లు పంచెలు, ఇంగ్లీషు [illegible] షర్టులు. సిల్కు కండువాలు వేసుకునే [illegible] బురదాకడక కాఫీ [illegible] [illegible]కేపోతుంది [illegible] ఉపన్యాసం ప్రారంభించాడు ఖద్దరు [illegible] కునీ [illegible].

ఇలాంటి అవస్థలో ఉండగానే ఏడి [illegible] ప్రచారానికి సావకాశం చిక్కించు [illegible] లా అని మనస్సులో అనుకుని "[illegible] ద్దరు మీద మోటారు బురద చిందగొ [illegible] కాఫీపడదా, వల్లుకాలదా" అని ఏమే [illegible] అన్నా కసి తీరేలాగ.

"అది కాదు" ఏమో అనబోతున్నాడు [illegible]

"అది కాదు లేదు, ఇది కాదు లేదు. ముందు చెప్పు; ఖద్దరుమీద బురద చింది [illegible] అదేం వాటరు ప్రూఫు, మక్ ప్రూఫు, [illegible] ప్రూఫ" అనివాదన లోనికిదిగా. ఖద్దరు [illegible] వాటర్ ప్రూఫ్ మక్ ప్రూఫ్ ఫైర్ ప్రూఫ్ [illegible] టప్పటికి రాయి తోక తొక్కిన తాచులె [illegible] కళ్లెర్ర జేసి నాపైనున్న సిల్కు కండువా [illegible] వంతాన లాగుతున్నాడు. నేనో పక్కా [illegible] పక్కా లాక్కోవటంలో చినుగుతుం [illegible] దాన్ని విడిచిపెట్టా. నేను విడిచి పెట్ట [illegible] [illegible]ండువాను గబగబ చుట్టగా చుట్టి [illegible] దేబ్బేలు వాటర్ మడ్ ప్రూఫ్ [illegible] కే తెలిసింది. ఫైర్ ప్రూఫ్ కూడా [illegible] తెలుస్తుంది చూడు" అని ము [illegible] కింద పొయిలోకి [illegible]. [illegible] రుగా మండుతున్న [illegible] మంట నిమిషంలో సిల్కు నుసి [illegible]. [illegible] రూపాయల కండువా ఇలా [illegible]స్తాడని నేను ఎన్నడూ అనుకోలేదు. [illegible] లో వాళ్లంతా నిర్ఘాంతపోయి చూ[illegible]ను.

[illegible]య్! నీకసి అంతటితో తీరిందా!" అని [illegible]తంతో అన్నా.

[illegible] పులివలె నామీద కురికి "కసి అంత [illegible] తీరుతుందనుకున్నా?" అని నామర్లు [illegible] దగ్గర పట్టుకుని కిందికి దించి కోటులాగ [illegible] పొయిమీద పారేశాడు. ఏమన్నా [illegible]డితే చంపేసేటంతటి [illegible] [illegible]డు.

[illegible] కసి ఎలా తీరుతుందను కొన్నావు? ఈ [illegible] విదేశి బట్టలు వేసుకుంటున్నందుకు [illegible] త్తంగా ఆ మల్లుపంచె కూడా తగలేసి [illegible] గోచీతో నిన్ను బజారు వెంట ఇంటికి [illegible] నప్పుడుగాని!" అని నా మల్లుపంచె [illegible] అగ్నిహోత్రము పాలు చెయ్యటానికి [illegible] మీద కురికాడు.

[illegible]య్! నీకేమైనా మతి పోయిందా ఏమిటి? [illegible] హోటల్లో ఈ యాహంగామా అంతా?" [illegible] హోటల్లోగాదు నట్టనడి బజారులో [illegible]" అని కుచ్చెళ్లు పట్టుకున్నాడు. నేను [illegible] గట్టిగా మోచేతులతో రెండు పక్కలా ధోవతి అంచు పట్టుకొని [illegible] రెండు చే తులతో గట్టిగా పట్టుకున్నా.

రాయి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]ను. బట్టబంధనం [illegible].

* * *

[illegible] మెలకువ వచ్చింది. గట్టిగా కప్పుకున్న [illegible] మూల [illegible]. కాళ్లు [illegible] ముకొని బట్ట గట్టిగా [illegible] కొని మంచము మీద ఉన్నట్టు మెలకువ వచ్చిన కొన్ని సెకం డ్లకు తెలిసింది.

లేచి పక్క [illegible] మని ధోవతి బిగించుకుంటూ కలలో [illegible] ఒక్కసారి స్మరణకు తెచ్చుకున్నా. [illegible] వచ్చింది.

"కాఫీతయారైంది స్నానానికి వేడినీళ్లు తోడి సిద్ధంగా ఉన్నై. [illegible]లుకు వేళ కూడా అవుతున్నట్టున్నది [illegible]రా?" అని వంట ఇంట్లోనుంచి పిలుపు వచ్చింది.

సిగరెట్టు కాల్చు [illegible] వాకిట్లోకి వెళ్లేటప్పటికి స్వామీ, రాయి, వస్తున్నారు.

స్వామి—ఏం మహాత్మా! ఇప్పుడే నిద్ర లేస్తున్నట్టున్నారు.

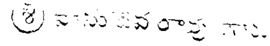
రాయి—మల్లీ మల్లుపంచెలు కొనుక్కున్నావు.

స్వామి— ఎనిమిదిగంటలైనా నిద్ర లేవకూడదు!

నేను— లేదండి, ఉదయమే మెలకువ వచ్చి మళ్లీకునుకు పట్టింది. బీభత్సమైన కల కూడా కన్నాను.

నేనేదో ఆందోళనగా ఉన్నానని స్వామి గారు గ్రహించి "పగటి కలలకు [illegible]టింపు లేదండి; వెంటనే కాలకృత్యాలు కానివ్వండి; రైలు [illegible] ముకిరకా..." అని గడియారం తీసిచూచి "నల భైతొమ్మిది నిమిషాలున్న" వన్నారు.

ప్రయాణం

(శ్రీ) [illegible] రావు గారు.

౧

ఇన్లీషువాళ్లు డ్రెస్సు [illegible] గా డ్రెస్సు చేసుకోవటం నాకు [illegible] అలవాటు [illegible] ను. ఇంట్లో వున్నప్పు డొక [illegible] డ్రెస్సు; బయటికి [illegible] కాయన్లెబప్పు డొక [illegible] డ్రెస్సు; కాలేజీకి వెళ్లే టప్పు డింకో [illegible] ఆటలా [illegible]; అన్ని టికీ అన్ని విధాల డ్రెస్సులూ.

నేను బల్లారికి ప్రయాణం [illegible] యమకొన్నాను. సాయంత్రం మెయిలుకు బయలుదేరా[illegible]. బయలుదేరా నికి కొంచెం ముందుగా డ్రెస్సు [illegible] వల [illegible] పెట్టాను. ఈ డ్రెస్సు ప్రయాణం డ్రెస్సు.

ప్రయాణంలో 'ఖాకీ' [illegible] అలం [illegible] రించాను. మెడకు 'స్టిఫ్ కాలర్' [illegible] ముచ్చ [illegible] చిన్న ముడి పెట్టాను. [illegible] పైన [illegible] కొన్నాను. చైత్రమాసం కాదా, [illegible] కంటారేమో! కాని, అవి [illegible] ముఖ్యంగా వుండవలసిందే! 'కర్చీఫ్'ను 'లావెండ[illegible]' [illegible] న్నాను. [illegible] చక్కగా దువ్వా [illegible] తొడుక్కున్నాను. పెండ్లి [illegible] గా అలంకారం చేసుకుని నాయాపు [illegible] నిలువు టద్దము ఎదుట నిల్చాను. అంతలోనే [illegible] చూచాను. ఎవరూ లేరు! మా కాలేజీ [illegible] కాంప్బెల్ దొర యిప్పుడు వచ్చారేమో [illegible] అనుకున్నాను. మళ్లీ అద్దంలో చూ[illegible]న్నాను. [illegible] నవ్వువచ్చింది. మళ్లీ కాంప్బెల్ దొర [illegible] అద్దంలో కనబడ్డాడు.

"మళ్లీ కాంప్బెల్ దొర మూపం నా [illegible]ద్దంలో కన[illegible]

నాకు నవ్వొ [illegible]దుపుబ్బుతూ వుంది? నా ప్ర[illegible] అద్దంలో చూసుకొని దొర అని భ్రమిశాను. [illegible] కనబడలేదు. అద్భుతంగా [illegible] నేన[illegible] [illegible]ను. అప్పుడు నా కాముందరోజే జరిగిన [illegible] జ్ఞాపకానికి వచ్చింది. నేను దొరగారిదగ్గర పనివుం[illegible] [illegible]. [illegible] బంగళా [illegible]లో [illegible] తోట వుంది. అక్కడ ఆయనగారి [illegible]లుంది. నన్ను చూచి [illegible] నవ్వుతూ దగ్గరికి రమ్మని [illegible] చేసింది. నేను [illegible] పోయినాను. అప్పుడామె [illegible] మంచిదండి; మా అన్నయ్య అనుకున్నాను' అన్నది. [illegible] [illegible] ఇంకొకటి. నన్ను [illegible] [illegible]లో అంది [illegible] 'ప్రొఫెసర్ కాంప్బెల్'[illegible] [illegible] అనేవాళ్లు. అదే యిప్పుడు జ్ఞాపకానికి వచ్చింది.

[illegible] పకె మాటలు [illegible]న్నాను. [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible]

[illegible]

[illegible] ప్రయాణ [illegible] [illegible]న్నాను. [illegible] పోయి [illegible] [illegible] నేను [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఇంకెలవు [illegible] [illegible] మా అమ్మ నాతో [illegible] [illegible] "సుఖంగా ప్రయాణం [illegible] [illegible] వస్తున్నావా!" అని [illegible] అప్పు [illegible] [illegible] [illegible] నా అనురక్తి [illegible] [illegible] నన్ను [illegible] [illegible] అమ్మను [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] అయింది. బండివాడు [illegible] [illegible] మా అమ్మ కళ్లల్లో బాష్పాలు [illegible]. నాకూ [illegible]. మా అమ్మను [illegible] [illegible] చేయలేదు. ఇప్పుడు చేయవలసివచ్చింది. [illegible]యను? ప్రయాణం మానుకుందునా? కాదు. అమ్మ [illegible]. ఆమె బలవంతాన్నే యిప్పుడు ప్రయాణం కలిగింది. ఇప్పుడు మానినా [illegible] [illegible] పోయి పిల్లని చూచి రావలసిందే కాదా. [illegible] మానడానికి వీలులేదు. నేను మానినా అమ్మ [illegible]. మనస్సు విచారంలో మునిగిపోయింది. [illegible] తప్పదు. గుండె నిబ్బరించుకొన్నాను. కాని, [illegible] లేకపోయినాను. కాని, లోపలి దుఃఖం [illegible] వున్నా [illegible]కొన్నాను.

"అమ్మా, బండికేళ అయింది. వెళ్లొస్తాను" అని [illegible] అనలేక మాటలు [illegible] అన్నాను.

మా అమ్మ కన్నీళ్లు తుడుచుకుంటూ, "బాబూ, జాగ్ర[illegible] [illegible]? పిల్లవేపువారని వాళ్లని [illegible]. [illegible] [illegible] ప్రవర్తించు. [illegible] బయాయి చూపకు. [illegible] నాతో [illegible]గా [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] అయినా, [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అమ్మ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ఏమిచేయను? ప్రయాణం [illegible] [illegible] కాదు. [illegible] ప్రయాణం [illegible] [illegible] న్నాను.

[illegible] నేను [illegible]నాను. మెయిల్ బయ [illegible] [illegible] అన్నారు. అనావిడిగ పోయి [illegible] రైలులో సెకండ్ క్లాస్ [illegible]న్నాను. [illegible] బండ్లో పెట్టినాను.

రైలు [illegible] నా హృదయంలో అమ్మను [illegible] వనకేడ్పుడ, పెండ్లికూతును చూడ [illegible] సంభ్రమ [illegible] ముట్టుముట్టుకున్నవి. ఏంచేయను! [illegible] మనస్సు [illegible] తో [illegible]. కాని, యెవరిని మరుతును? అమ్మను మరవనా? [illegible] మొలుకుతూం డే [illegible], [illegible] మాటలు, ఆ దయా [illegible] ఉపదేశాలు, [illegible], అనేల? [illegible] మరవనా? [illegible] [illegible]. కాని, పెండ్లికూతును మరవనా? అయితే [illegible] ప్రయాణ మెవరికోసం? [illegible] అన్ని [illegible] యెవరిని? సంసార [illegible] సుఖంగా జరగడానికి తోడునీడగా వుండవలసిన ఆవిడ [illegible] ఆవిడనే మరవనా? ఇదీ [illegible]. [illegible] పోనీండి; బండ్లో మా

[illegible] కే అబ్బ [illegible] లేదు. [illegible]
నొక్కి—న్నే! అప్పుడు [illegible] యెందు
కెక్కి—నా నా, [illegible] కి చెప్పాలి—? [illegible]
నాకు విచారం [illegible]. కాని, [illegible] నామనసు
"[illegible] అన్నట్లు
[illegible] (ప్ర [illegible]. [illegible]
[illegible] అని జవాబిచ్చి [illegible]
[illegible] లేదు [illegible]
నేను [illegible]. అయినా [illegible]
నానికి [illegible] ంచుకున్నాను. అప్పుడు నాకు
[illegible]; కాని, [illegible] (ప [illegible] చేయ
పోయినానా అనిపించింది. మనుష్యుని ఆశకు అంతం లేదు.
కదా! [illegible] అయిపోయింది. ఇప్పుడు విచారిం
చి లాభం లేదు. స్టేషన్ [illegible] స్టేషన్ [illegible] న్నది.
మనసులో విచారం—[illegible]—యెట్లున్నదో, [illegible] న్నదో
ఇదే విచారం. బస్తీలో [illegible] గ్రాం [illegible]. వా
[illegible] చేస్తున్నారో, [illegible], [illegible] ప్రశ్న
లడుగుతారో, [illegible] గా నేను [illegible]; మామ
గారి యెదుట—కాబోయే మామగారి యెదుట సుమండీ!—
[illegible], [illegible] ప్రశ్నలడుగుతారో,
ఈలాటివే అనేక విచారాలు నాలో నేను కల్పించుకొం
టూన్నాను. అంతలో నాకు కాబోవు భార్యరూపం నా
కళ్లయెదుట నిల్చింది. మా క్రొత్తసంసారం యేయే విధం
గా జరగాలెనో, యే సేమి కావాలెనో, మేము భార్యా
భర్తలం యేవిధంగా ప్రవర్తించాలెనో అన్నీ ఆలో
చించుకుంటూ బండ్లోనే పడుకున్నాను. ఎప్పుడు నిద్ర
పట్టిందో పట్టింది. తెల్లవారుగట్ల మెలకువయింది. కిటికీ
లోనుండి బయటికి తొంగిచూచాను. బెజవాడసమీపిస్తు
న్నట్లు తెలిసింది. తొందరతొందరగా (డెస్సు సవరించు
కొని, స్టేషనులో దిగడానికి తయారైనాను. "బెజవాడ
బెజవాడా" అని పోర్టర్లు కేకలు పెట్టినారు. బండి
ప్లాట్ఫారం సమీపించి ఆగింది.

౨

నేను బండిలోనుండి దిగి కూలీని పిలిచి సామాన్లు
చూపి "గుంటకల్" అన్నాను.

[illegible] మాను [illegible]
[illegible] చిన్న బండిలో పెట్టినా [illegible]. నేను [illegible]
[illegible]
[illegible] ట్లు, [illegible], [illegible] లు, [illegible]
[illegible]. [illegible] న్నాను.
[illegible] చినాను. [illegible] న్నాను.
[illegible] ట్లె
[illegible] నొక్కి. బండి [illegible] వాని
నా [illegible] నంగా [illegible] 'డెయిలీ
[illegible] ఆఫ్ ఇండియా' 'ఎంపైర్ మెయిల్'
[illegible] చదువుతున్నాను. నేను [illegible]
[illegible]. బండి కదిలింది.

బండి చిన్నలైనుకు తిరిగి [illegible]. కృష్ణా
[illegible]. ఆహా! ఎంత [illegible] గా, [illegible] గా,
[illegible]! మా [illegible] నుండి ఆనాడు [illegible] కొంచెము
గ్రాం [illegible] వేశారు, మధ్యన ఆహారం లేనిదే.
[illegible] కొండకు రెండుమైళ్లదూరం! ఆశ్చర్యం!
[illegible] ంపుగా వుంది. మెల్లగా తాడేపల్లి
అక్కడ బండ్లో యెక్కేవారుగాని దిగేవారుగా
యెక్కువజన ముండలేదు. కాని, బండిమాత్రం
[illegible]. అయిందీ. మొదటిబెల్, రెండవబెల్
గార్డు [illegible] లూదాడు. పచ్చజెండా చూపాడు.
నడిపించింది. కాని, ఆనడక [illegible]
[illegible] యం; మెల్లగా నడచీ నడచీ మంగళగి
చేరింది. స్టేషన్లో గుంపులుగుంపులుగా జనులు
వున్నారు. బండ్లోనుండి పూరివేపున [illegible]
పానకాలరాయుడు దేవాలయం, క్రిందవుండే
స్వామిదేవాలయగోపురం కనబడినవి. ఇక్కడికి
నానికి యెక్కడెక్కడినుంచీకూడా భక్తులు
[illegible] రు. పుణ్యక్షేత్రం.

నే నూరివైపున దేవాలయాలవైపున చూ
[illegible] నాకీవూరిలో దిగి పానకాలరాయుని సేవించి
లెనని [illegible] పుట్టింది. కాని, ఆవెంటనే 'యిప్పుడు
బెంగళూరునుంచి తిరిగీవచ్చేటప్పుడు దిగుదామని నిశ్చయి
[illegible] న్నాను. ఇంతలో నేనెక్కిన బండిదగ్గర
[illegible] కంఠస్వరం నా చెవులపడ్డది.

[illegible] న్నారు [illegible].
[illegible]. ఇద్దరు [illegible]
[illegible] వున్నారు [illegible]

[illegible] (కన్నె [illegible]
[illegible] నలు [illegible]
కాని, [illegible]
[illegible]

[illegible] ఇంకాయే [illegible]
[illegible] కారణంగా ఈ [illegible]
[illegible] తెలవదు. కాని
[illegible]
[illegible] నేమిగానీ, [illegible]
[illegible]
[illegible] లు [illegible]
ఆమె [illegible]
మనుకున్నాను. కాని,
యి దేమి? [illegible]
సూత్రం లేదు. ఈ
బాల వివాహితా కాదా?
అవివాహితయా? [illegible]
బాల—ఛీఛీ! నాకు
[illegible], సుంద్రమైన,
చిన్న కనబడే [illegible]
డనట్టు నొసల్లసందున
కుంకుం బొట్టున్నది.
చేత గాజు లున్నవి!
కన్యయే అయితే [illegible]

"[illegible] తెల్లకోరున్నాడే!"

[illegible] న్నారు! [illegible] నాకు [illegible] చింది.
[illegible] నేమి?" అని ఆ స్త్రీలలో చిన్నది
"[illegible] బండ్లో [illegible]. కూలివా
వారు [illegible] బండ్లో [illegible]. నేను వారివంక
[illegible] న్నారు.
[illegible] న్నాను.
[illegible] పెద్దామెకు [illegible] ఇరవైయేండ్లో, ఇర
[illegible]. [illegible] రంగు పన్నని అంచు
[illegible]. [illegible] చంద్రుకలు [illegible], ముక్కు
[illegible], బొంబాయిదేశం స్త్రీలవలె ముచ్చ
[illegible] మొత్తంమీద [illegible] నిషే.
[illegible] సుమారు [illegible] వయస్సుంటుంది.
[illegible] పెద్దవి [illegible] లు; [illegible] నేత్రాల్లో
[illegible] చాంచల్యం [illegible] పాపలు; ముచ్చట
[illegible] జరీచీర; [illegible] పమిటకొంగూ
[illegible] న్నవి; [illegible], మెడలో [illegible]
[illegible] కంగొలుసూ, చేతులకు బంగారు
[illegible] ముకు [illegible], చెవులకు తెల్ల

తపెద్దయ్యేవరకు [illegible] పెండ్లిచేయకుండా వుంచిన తల్లి
[illegible] (బ్రాహ్మ [illegible]) ధైర్యమే ధైర్యం! నాలో నేను
ఆలోచిస్తూ [illegible] వున్నాను.
"వదినా, [illegible] హారం పెట్టె యేదీ!" అని గా
రాతో ఆచిన్నది పెద్దామెను అడిగింది.
"బండ్లో [illegible] రేమో? చూడు మనూవదినా!"
అని పెద్దామె [illegible] బాలునితో "మరదీ! పెట్టె
ఎద్దులబండ్లో [illegible] పోయిందేమో?" అన్నది.
బాలు [illegible] నికి పండొమ్మిది దిరవైయేండ్లుం
ది. తటాలున [illegible] లోనుండి దిగి పరుగెత్తినాడు.
"అన్న [illegible], 'టైం' అవుతుందేమో; వద్దు
పోవద్దు" అని [illegible] ది కేక పెట్టింది.
ఆ [illegible] యీ చెల్లెలిమాట వినిపించు [illegible]
నా? ఒక్క [illegible]. స్టేషనుకు బయటపడ్డాడు.
[illegible] పచ్చజెండా చూపాడు. బిగ [illegible]
లదిచింది. గా [illegible]
చిన్న [illegible] "అన్నయ్య రాలేదే వదినా? బండి [illegible]
లిందే! [illegible] "అన్నయ్యా, అన్నయ్యా" అని [illegible]

[illegible] కనబడుచున్నవి [illegible] కిటికీలోనుంచి [illegible] అరుస్తున్నది. [illegible] కిటికీలో తలదూర్చి చూస్తున్నది. [illegible] ఆవైపు చూచాను. వారిదుఃఖం నేను చూస్తే [illegible]. బండి [illegible] చేయగా [illegible] గాను కాదు, ఏమిలాభం. బండి [illegible], అల్లరిలో ఒకసారి [illegible] కలాహలం చెలాబ్బెట్టుకుని [illegible] చేరారు. [illegible] కాటేంది. [illegible] కుర్రవాణ్ణి పట్టి స్టేషనులో [illegible] శారు. [illegible] అక్కడ [illegible] ఒకబండి [illegible] ఎక్కుతున్నారే. కాని, యిప్పుడు మంగళగిరిలో [illegible] బడిపోయినాను.

అప్పటి నారి దుఃఖానికి మేరలేకపోయింది. ఇద్దరి కళ్లలోను [illegible] యమునానదులు ఒక్కసారిగా [illegible] పొర్లిపొర్లి [illegible] ఇద్దరికీ నోటమాట రాలేదు. ఇద్దరూ కిటికీలగుండా చూస్తూనేవున్నారు. నా మూపు ఆచిన్న దానిమీదనుంచి కదలదు. అందులోను అప్రాచ్య కిరణాలతాకుడుచేత ఆపె ముక్కున, చెవులలో వున్న వస్తువులలోని రాళ్లు మరింత ప్రకాశించి ఆవిడ కట్టుకొన్న [illegible] చీరమీద ప్రతిఫలించి నానావర్ణాలు కనబడడంచేత-[illegible] కిటికీగుండా చూస్తూవున్నది - అది మనుష్యవి[illegible] లేక, ఇంద్రధనుస్సా, అని మార్గం లో నుంచి చూచేవారికి అనుమానం కలగడంలో ఆశ్చర్యమేమీలేదు. అప్పటి ఆచక్కదనం వర్ణించడానికి నేను [illegible] కానేరనివాడను. చిత్తరువు వ్రాయడానికి [illegible]! ఎంతచెప్పితేమాత్ర మేమిలాభం? [illegible]! నాకండ్లకే తెలుసును! ఏది [illegible] చూడదగినవస్తువునే చూచా [illegible] తీరదు. ఎంతబలవంతం [illegible] కదలదు. సంకల్పించు [illegible] వచ్చినభయం [illegible] తెలపడంకం అని వాళ్లను ఓదార్చడానికి [illegible] నాకు మహాజాలి కలి [illegible] యడానికి నేను

"పిస్తోలు [illegible]

[illegible] అన్నయ్యకు [illegible] న్నా' నని [illegible] వాళ్లే

[illegible] సమయంలో, ఏమో! అని ఆశ్చర్యం. [illegible] వున్న చిక్కు [illegible]! [illegible] పరస్పరసహాయం [illegible] ఒకస్త్రీతో మాట్లాడడం [illegible] లేదం! ఎంతకాఠిన్యం? ఎంతనిర్దయ! [illegible] డ్రెస్సులో వున్నా నా హిందూత్వం [illegible] కదా! [illegible] కొంచెం [illegible] చిమకున్నాను. అప్పటికిని, [illegible]! వాళ్లు [illegible] పైనా, [illegible], "[illegible]" అనలేకపోయినాను. హిందూత్వం లో [illegible] ఇంగ్లీషు డ్రెస్సు! [illegible] భగవంతుడికే తెలి[illegible] [illegible] నంబూరు చేరాము. బండి [illegible] ఇద్దరి [illegible] విన్నాను. అంతవరకూ వారిమాటలు నాకు [illegible] లేదు. [illegible] చేత వినబడ్డవి.

"వదినా, నాకొకఆలోచన తోస్తూవున్నది." చిన్నది వాక్యం పూర్తిచేయకముందే, పెద్దామె తో 'ఏమిటి? చెప్పు వదినా!' అన్నది.

"ఈ స్టేషను [illegible] బెజవాడలో పెద్దన్న [illegible] కొకటీ, బళ్లారిలో నాన్నకొకటీ [illegible] మిచ్చి వచ్చేబండ్లో చిన్నన్నయ్యవస్తే అంతా కలిసి [illegible] నేమో" అని అన్నది చిన్నది.

"అవును; అది బాగానే వున్నది: కాని, [illegible] సామాన్లు [illegible] వాలె, మళ్లీ వచ్చేబండి [illegible] లకుగాని రాదు. అంతవరకూ—"

"అవును. అదీ నిజమే. కాని, మంగళగిరి [illegible] చిన్నన్నయ్యకు "[illegible]; నీవు [illegible] వచ్చేబండ్లో రావలసిం" దని [illegible]?"

"ఇచ్చేవారెవరు?" అన్నది వదిన.

"నేను" అని అందామని నా నాలుక చివర మాట వచ్చింది కాని, యింతవరకూ పరామర్శించకుండా వుండి, యిప్పుడు వారు నన్ను పలకరించడం నేనై [illegible] క్యం కలిగింపకుంటే వారేమిగా భావిస్తారో అని భయ వేసి ఆమాట అనకున్నాను. కాని, వారికి కావలసి సహాయం చేయడానికి ఆదుర్దాగానే వున్నది నాకు. నాకుకావలసినంతా ఒకటే; వాళ్లఆజ్ఞ! ఏ[illegible] అది చేస్తానని నాలో నేను నిశ్చయించు కుంటున్నాను.

[illegible] చిన్నది—సుసూనవదిన పెద్దామెతో—"[illegible] [illegible] సహాయం చేయడా? [illegible] [illegible]!" అని సంశయంతో అడిగింది. నాకు [illegible] అనిపించింది.

"[illegible] ఎక్కడికి పోతున్నారో, ఏమో, [illegible] సరిపోయింది; లేకపోతే—" [illegible] అన్నది.

"[illegible] ఈమాత్రం చేయ [illegible]—" అని చిన్న [illegible] గానే.

"[illegible] మనభాష వచ్చునో రాదో? నాకింగ్లీషు [illegible] నీవే మాట్లాడాలి" అన్నది పెద్దామె. బండి [illegible]. నేను వీరిమాటలన్నీ వింటూ [illegible] న్నాను.

"పోనీ నేనే మాట్లాడుతాను" అని [illegible] తిరిగి నాకు జాలిపుట్టేటట్లుగా మాట్లాడింది [illegible].

3

"మీ కిప్పుడు కలిగివుండే ఆపదలో మీసహాయం [illegible] కావలసివుంది. మాయెడల దయయుంచి చేయ [illegible]!" అని అడిగింది. నేను ఇంగ్లీషువాణ్ణే అనుకున్నా [illegible] పాపం! నేను నందుకు తొందరగా జవాబిచ్చాను.

"ఓ, యస్; విత్ ఆల్ మై హార్ట్!" అన్నాను. [illegible] కిప్పుడు చాలా ధైర్యం కలిగింది. "మీ రింతవరకూ [illegible] పరితాపం చూచికూడా పరామర్శించడానికి [illegible]. నేనై మిమ్మల్ని పలకరిస్తే యేమిగా భావి స్తారో అనే వూరకున్నాను, గాని నాలో మానుషత్వం [illegible] కాదు. అందువలన నా [illegible] క్షమించండి! మీ రేమాత్రము భయపడవద్దు. మీరు కోరినసహాయం చేయడానికి సిద్ధంగా వున్నాను"

ఈమాటలవల్ల వాళ్లకు సమాధాన మైనట్లు కనబడ్డ ది. ఇద్దరూ ఒక్కనిట్టూర్పు విడిచిరి.

"మీ రెక్కడికి పోతున్నారు?" అని ఆతరుణి [illegible] అడిగింది.

"బళ్లారికి" అన్నాను నేను.

వారిద్దరి మొహాలమీదను చిరునవ్వు తోచింది!

"[illegible] బళ్లారికే [illegible]ము. కాబట్టి మీరు [illegible]!" అన్నది బాలిక.

"[illegible]" అన్నాను.

[illegible] ఒకానొక [illegible] [illegible] యున్నది. "[illegible] దిగవద్దు. [illegible] అసహాయలమై [illegible]. [illegible] సంకటములో చిక్కుకున్నాము. [illegible] దిగవద్దు!"

"మీ రేమాత్రము భయపడ [illegible] లేదు. [illegible] మీకేలాటివిచారమూ వద్దు. మీరుచాలా భయపడివున్నారు. భయము విడిచిపెట్టండి. ఇప్పుడు మంగళగిరిలో నిలిచిపోయినవారెవరు [illegible]?"

బాలిక చెప్పింది.

"[illegible] స్టేషనులోనుంచి [illegible] ఆయనవెం టితియుస్తాను. [illegible]. మీ రెక్కడి నుంచి వస్తున్నారు?"

"బెజవాడ నుంచి."

"బెజవాడ! మీరెప్పుడూ బెజవాడలోనే వుం టారా?"

"లేదు. మేము బళ్లారిలో వుంటాము. మా పెద్ద న్నయ్య బెజవాడలో '[illegible]'. ఇక్కడికి మేమువచ్చి కొంతకాలమైంది, మంగళగిరిలో యిప్పుడు దిగబడిపో యిన ఆతను నా చిన్నన్నయ్య. నాన్నకూడా వచ్చి వుండి బళ్లారికి వెళ్లిపోయినారు!"

"అట్లయితే మీరు బళ్లారివారే."

"[illegible]."

"మీరు బళ్లారికి వెళ్లుతున్నారని మీనాన్నగారికి తెలుసునా?"

"ఆ, వారే వెంటనే బయలుదేరి రావలసిందని మాకు [illegible] వచ్చారు. వచ్చినవాళ్లం మంగళగిరి కూడా [illegible] నడిరాత్రిబండికి మంగళగిరివచ్చి తెల్లవారుజామే లేచిస్వామిని సేవించి బయలుదేరాము."

"కాబోలండి. మీ రీబండికే వస్తున్నారని మీ నాన్నగారికి తెలుసునా'' అని—

"ఏమో, నాకు తెలీదు. నాన్నగారికి కూడా ... టెలిగ్రాము స్తే"

"అవశ్యంగా! అందుకే నన్ని ప్రశ్నలు వేయడం."

"మీ యాత్రకారణం జన్మజన్మాలకైనా—"

"అవునే. మీ నాన్నగారి పేరేమి?" అన్నాను.

ఆబాలిక నాన్న పేరు విని నాకు ఆశ్చర్యమైంది. ఆపేరు నాకు కాబోవు మామగారి పేరే! నా హృదయంలో యెట్లాగో కాన్పించింది. బళ్లారీ, బెజవాడా, మామగారి పేరువంటి పేరు! మరేమి? నాకోటి ఉన్నట్టుండి "ఓ" అనుఅక్షరం వెలువడింది. కాని, అందలి భాషారహస్యం బయటపడలేదు. అది నా అదృష్టమే!

ఆవెంటనే ఆబాలిక నావంక చూచి "నాన్నగారిని మీ రెరుగుదురు కాబోలు!" నని అడిగింది.

ఇంక నే నేమి చేయాలి? మోహం తేలవేశాను. తప్పించుకోవాలె కదా! ఇట్లన్నాను:

"లేదు, నాకు వారితో పరిచయం లేదు. కాని, పేరు వినివున్నాను. ఒకప్పుడు భద్రాచలంయాత్రకు వచ్చివున్నట్లు జ్ఞాపకం."

"భద్రాచలమా? ఔను మామేనత్తను యాత్ర చేయించడానికి తీసుకుపోయివుండిరి. కాని మీకెట్లు తెలిసింది?"

అమ్మయ్యో! "చిక్కేరా మిడతంభట్లు;" అనుకున్నాను. మీనాన్నను నే నెరుగను అనివుంటే ఈసంకటం కలిగివుండదు కదా! అయినా యిది నాకొకవిధంగా సంతోషదాయకమే అయింది. ఈతరుణే నాదికాబోవునని. ఇం కేలాటిసంశయమూ లేదు. ఇట్టి సుందరి, ఇట్టి అమాయిక, ఇట్టి సరళహృదయ; నాకు అర్ధాంగి కానున్నది అని నాకు తోచినంతనే నేను ధన్యుణ్ణి అనుకున్నాను. కాని, యేకారణంచేతనైనా యీయత్నం నాచేయిజారిపోతే నాకెంతో దుఃఖమౌనేమో, లోకమేశూన్యమైపోతుందేమో, నాజీవితమే వ్యర్థమై పోతుందేమో అని భయంకూడా వేస్తున్నది. తిరిగీ ఈలాటివియోగం తటస్థించడానికేనా మంగళగిరి మహాస్వామి మమ్మల్ని కలిపాడు? ఆ పానకాలరాయడికి అంత నిర్దయా? అట్లైనట్టికీ కాదు అని నన్ను నేను సమాధానపరచుకున్నాను.

నే నేమీ మాట్లాడకపోవడం చూచి ... అప్రశ్నే వేసింది.

తప్పించుకోవడానికి "అక్కడనే మా ... యిల్లున్నది ఉండిరట్లు!" అన్నాను మైమరచి ...

ఇంతవరకూ కోటకి ... చేసుకునిత ... 'వదిన'ను చూచి "నేనంటాను?" అన్న ...

బాలిక చెప్పింది. అప్పుడు 'వదిన' ... గట్టపడుతూంది!" అన్నది.

"ఏమది?" అన్నది బాలిక.

"ఈయన 'యూరోపియనా' కాదు!"

"నీకెట్లా తెలుసును వదినా?"

"ఇదేనా మీ తెలివి? మామగారూ వీరి ... యిల్లో దిగారుకాదా; అక్కడి హితులు ... యెక్కాలా; మనవారా? ఆలోచించుకో."

"హిందూస్థానీ హితు లుండరాదా?"

అప్పుడు నాదేహం నాకు తెలిసింది. ... బాలు నాకు తెలిసింది. ఏమైనా యేమీ యెరుగ ... వారిభాష నాకు రానట్లు నటిస్తున్నాను. ... నటనే గా?

బాలిక చిరునవ్వుతో "అయితే మీరు మా ... మాష్టరు! అన్నది.

ఇంతలో రైలు గుంటూరు స్టేషనులో ఆగింది.

౪

"కూలీ, కూలీ" అంటూ కొందరుకూలీలు మా బం... తలుపు పట్టుకొని నిలబడిరి.

"టెలిగ్రాము లిచ్చివస్తారా?" అన్నది బాలిక.

నేను కూలీలతో 'నహీ, జరూర్ నహీ!' అంటూ బండిదిగి సిగ్నల్లింగ్ ఆఫీసుకు వెళ్లిపోయినాను.

మంగళగిరిస్టేషనులో వుండిపోయిన చిన్నయ్యకు టెలిగ్రా మిచ్చాను.

"విచారపడవద్దు. ఇప్పుడొచ్చే బండిలో బెజవాడ వెళ్లిపోయి రాత్రిబండికి బయలుదేరి రా. ఇక్కడ బండిలో మాకేలాటియిబ్బందీ కలగకుండా బళ్లారివరకూ కనిపెట్టివుండి జాగ్రతగా యిల్లు చేర్చడానికి బండిలోవున్న పెద్ద

... వస్తాను.—పెదవు మనసు ... ... అనవచ్చును.—... సార."

... బళ్లారికిమాత్రం టెలిగ్రా మీయలేదు.

... బండికి ... నాన్నగారికి ... స్టేషనుకు వచ్చివుండాలి. నమ్మంగా ... ... అవమానితులకు ... సంకటపెట్టడంకావా? నాకుతోచింది.

ఇంతలో 'బెల్' మోగింది. ఒక్కపరుగులో ... బండిలోకెక్కాను.

"... మీ కేంత్రమూ కలుగుతున్నది. ... ప్రకారం" అని ఆబాలిక అంటూవుండగా.

నేను నవ్వుతూ "తీర్చుకోవచ్చును. ఇప్పుడు ... లెందుకు!" అన్నాను.

"మీ రింకాక" అని 'మావదిన' యేమో అన ...

ఇంతలో 'వదిన' "మానాదినా, ఈయనకూ ... స్థాని వస్తుందేమో, మాట్లాడరాదా; ఏదో కొన్ని ... నైనా నాకూ మీమాటలు తెలిసేవిగా?" అన్నది.

బాలిక 'మీకూ హిందూస్థాని వస్తుందని తెలు ... తెలుసుకానవచ్చునా?' అన్నది.

"హిందూస్థాని ..." నన్నాను: తెలు ... వచ్చునుగాని రాదని ... చెప్పలేను.

ఇంక మాభాష ... పోయింది. ఇంగ్లీ ... నుంచి హిందూస్థా ... నికి మారింది.

"ఇందాక మీరు ... నిజమైంది. చిన్నయ్య టెలిగ్రా ... మీరు స్టేష ... నికి పోయినప్పుడు ... నాపేరున పిలు ... తుంటె యెవరా అని

ఇమ్మా చూడండి" అంటూ ... నాచేతికి టెలిగ్రా మిచ్చింది.

"ఎందుకు మీరే చదువుదురు!" అన్నాను నేను.

... ఆ టెలిగ్రాములోని సంగతులు ... నాకు ... నాకు కాబోవు ... ... స్త్రీలకు ... వారిలోని స్త్రీత్వం మాయమైపోతుంది. పురుషులవలె పురుషులౌతారని యిప్పటివరకు నాభావన. కాని, యిప్పుడు నాయెదుట ... మోహనకర సుందరస్త్రీత్వం, ఉదాహరణం, ... నాభావన ... మటుమాయమైపోయింది

మీరు కళాశాల (కాలేజీ)లో చదువుతూన్నారా? అని నేను సంతోషంతో అడిగాను.

"లేదు. ఈసారే 'మెట్రిక్యులేషను'కు పోయివున్నాను."

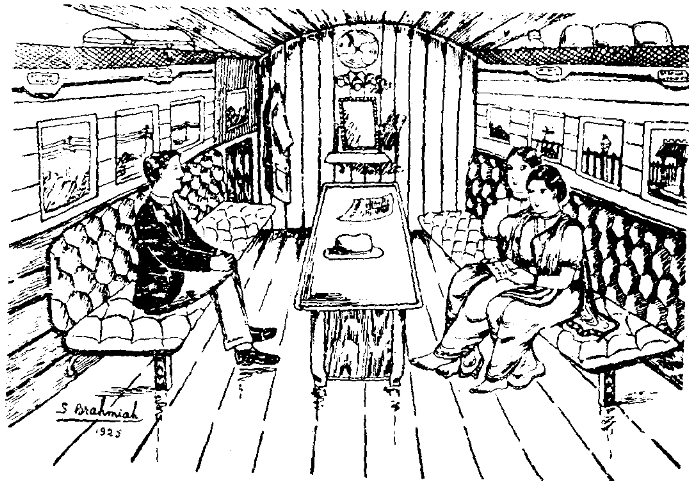
"ముందు కాలేజిలో చదువుతారా?"

ఆబాలిక ముఖామ్మోన ... కాంతి తోచింది.

అస్పష్టంగా,

"ఏమో ఎట్లుంటుందో" అంటూ సిగ్గుచేత తల వాల్చింది.

"అదేమి?" అన్నాను నేను.

"ఎందుకు మీరే చదువుదురు"

కొంటిపోయాను. ఒకబంట్రోతు వచ్చాడు. మనోహరి నేనే నన్నాను. ఈటెలిగ్రాము నాచేతి కిచ్చాడు.

జవాబు లేదు. కాని, కారణం నాలో ... గ్రహించుకున్నాను. ఆబుగ్గలమీద గులాబీరంగు "ఏమి..."

[illegible] కొంత కాన్ని [illegible] మెల్లంటుంటారా" అని [illegible]

"[illegible] కానా!" అన్నది [illegible] అర్థం [illegible] చేయుంది?

"ఆ, ఇన్నాను [illegible] బయాలుదేరుతా యున్నారు. కాని, [illegible] గారికి [illegible] పెల్గ్రా వివాయత్రేను" అన్నాను నేను.

'మనూవదిన' కొంచెంగా [illegible] 'ఎందుకు?' అన్నది.

"మా కేబంటిలో బయలుదేరాలని వారికి [illegible] వుంది. ఏలాగూ [illegible] సంతోషించిన యూసంగతి వారికి తెలపటం నా కెంత యిష్టంగా వుంటుందో. వారికి [illegible] నెందుకు?"

"కాని మన పెల్గ్రాం [illegible] మాత్రం వారికి మరింతసంకటం కలగటం నిశ్చయం" అన్నది బాలిక.

ఇందులో భావమేమిటో నాకు తెలీలేదు. నేను [illegible] లో [illegible] అన్నాను నేను. "ఇక్కడ సంభవించినసంకటం వారికెల్లా తెలుస్తుంది!"

"చిన్నన్నయ్య పెల్గ్రా [illegible]!"

నిజం, నిజం; ఏంచేశా [illegible] ఏమో చేయబోయి మరేమో చేశాను. మహా [illegible] నేను ఈబాలిక చేతుల్లోంచి [illegible] చిన్నన్నయ్య మంచి కేబిన్‌లోనుంచి నాన్నకు పెల్గ్రా [illegible] మిస్తే వుంటాడు. "నాకు [illegible] అయింది. ఆ [illegible] మాత్రం వస్తూ న్నారు. [illegible]" యిస్తే వుంటాడు. అక్కడి నాకు [illegible] పెల్గ్రాం చేరితే కొంచెం [illegible] అని నాకు మాడా తోచింది. [illegible] నాకు [illegible] యిన్న [illegible] నేనే [illegible] గర్వించినానని నిశ్చయించుకున్నా [illegible] కాని, నిజంచెప్ప కోవలె.

"ఔను, నిజమే. నా [illegible] లేను. అని నేనువ్వుతూ యిల్లున్నాను." [illegible]

[illegible] వారికి తెలియలేదు; వారిని తెలిసి [illegible]

అంతలో వదిన [illegible] ఓన్నుకేకిని! [illegible] కాని, [illegible] యేమైనా [illegible] [illegible] అన్నా [illegible]

నన్ను గురించి [illegible] నా నవ్వునమ్మీన్నది. కాని, [illegible] "నన్నే [illegible] అన్నారా?" అని [illegible]

ఇందు కామ [illegible] మామగారికి పెల్గ్రా వివాయ [illegible] మాత్ర [illegible] ను" అన్నాను.

"కానికేమి, [illegible] ను" అన్నాను.

మనోహారికి యేమితోచిందోగాని, [illegible] కొంచెము చిలంగా యిల్లున్నా: "మా [illegible] గలుగుతున్నది"

అంతలోనే నే నామె [illegible] ఆటాటలను నలని నేను [illegible] చెప్పా [illegible] కాళ్ళానే మీరు నాయందు కొంచెం [illegible] అంతే [illegible] నేను మీకా [illegible] లో [illegible] భారమంతా [illegible] నాయం దున్నది. కా [illegible] నేను [illegible] నాయెడల మీ [illegible] భావ ముంచాలను" అని అన్నాను.

[illegible] నవ్వింది. "క్షమించండి! [illegible] మాట [illegible]"

అంతలో వదిన "మేము [illegible] న్నాను. [illegible] సమయంలో మీరు మాకు [illegible] చేయవలసినా [illegible] జన్మాలకు మేము మరువము. మీరు [illegible] పరమ [illegible] కేవల మా ప్రతేకారు అంతకంటె [illegible] పూర్వంగా అన్నది.

[illegible] మనూనేత్రాలు నిండిపోయి [illegible] కనబడ్డ ఏమో నాతో మాట్లాడాలెనని ప్రయత్నించి [illegible] కనబడ్డ కాని యేమి మాట్లాడాలో? [illegible] "నిజంగా [illegible]! [illegible] జన్మంలో [illegible] నామీ

[illegible]

[illegible] నా! [illegible] మిమ్మల్ని [illegible] [illegible] కొంచెం [illegible] అన్నది.

[illegible] నవ్వు వచ్చింది. [illegible] నాకు [illegible] నా [illegible] అని అనుకున్నాను [illegible]

"[illegible] తో [illegible] న్నారా" అని అన్నాను.

"[illegible] మమ్మల్ని [illegible]" అని [illegible]

"[illegible] మమ్మల్ని [illegible]" అన్నది

[illegible] "మీరు [illegible] తెలుస్తూ అని అన్నాను.

మనోహారి చిరునవ్వు నవ్వి—"ఆహా! [illegible] నవ్వు!— "మీరు మనదేశీయులని మా [illegible] తో [illegible] మీరు మనఆంధ్రులే అయివున్నట్లయితే—" [illegible] వుంచాగా.

"ఆంధ్రుణ్ణైవుంటే?" అని [illegible] కంగా [illegible] నా హృదయం బహుతీవ్రంగా, [illegible] వేగంగా, [illegible] సాగింది.

అంతలో 'వదిన' మొహం మారలకు తిప్పుకొని, [illegible] వదిన' తొడను మెల్లగ గిచ్చి, [illegible] నాకు [illegible] ఎట్లాగూ నాకు [illegible] నాకు తెలుసు [illegible] కదా అనుకొని—"ఆంధ్రులైవుంటే నన్ను సమర్పిం [illegible] దునుగదా! అనేకాను, మనూవదినా, మీ [illegible] అని అన్నది.

అప్పుడు మాత్రం మనోహారి నిజంగా మా [illegible] [illegible] గాకనబడ్డది. బుగ్గలకు గులాబీరంగు [illegible] మొహమంతా యెర్రబడ్డది. [illegible]! కాని, కోపం [illegible] ంచి అరువుతెచ్చుకొని "వదినా, వదినా, యేమంటివి? [illegible] యనకు తెలుసున [illegible]" అన్నది.

"ప్రమాద మేమైంది? [illegible]" రానీ ఏ [illegible] అన్నది [illegible] నవ్వుతూ "ఈను [illegible]"

"నాతింమవదినా, యింకా [illegible] నా! పాండిత్యం ము [illegible] మరుతున్నది. ఎవరైనా వింటే—"

"[illegible]"

"[illegible] నా!" అన్నది మనోహారి.

[illegible] నేను [illegible] ద్వి [illegible] న్నాను.

"[illegible] నా, [illegible] వారే, మరవారే, అని నా అంతరంగ [illegible] నాకు నొక్కి చెప్పుతున్నా [illegible] అనుకొని [illegible] సాగని, [illegible] హెం చూసి, అందుకై [illegible], అరెరే! అయితే [illegible] కాదమ్మా [illegible]!" అన్నది వదిన!

నా [illegible] నవ్వుతున్నా. ఏంచేయను! దగ్గరున్న "స్ట్రాండ్ మాగజైన్" [illegible] తెరచిమొహానికి అడ్డంపెట్టుకొని చేతివకాలలో [illegible] తుడుముకోసాగాను. నావుద్దేశ మేమిటి? నవ్వు ఆపుకోవడానికే. కొంచెంగానైనా [illegible] [illegible] రుమాలానుకున్న వుండిపోవడానికే!

కొంచెం కృత్రిమకోపంతో 'మనూవదిన' "వది నా, వదినా—" అని యేమో అనబోయేసరికి—

'వదిన' "మనూవదినా, మన కింతలోనపహాయం పోయిందికదా! మనల్ని కనిపెట్టివుండే యింతసహాయం చేస్తున్న యీపెద్దమనిషి [illegible] కనుక్కో లేముకదా!" అని యింకా నేమో అనబోయేసరికి.

'మనూవదిన', ఏలవంచి చిరునవ్వులో "ఎందుకోనే వదినా, నే నడగలేకున్నాను! నీవే అడుగు" అన్నది.

"అమ్మయ్యో, ఇప్పుడు మొదిపడ్డదే సిగ్గెక్కువ మందా! ఈయనవిషయం మనం తెలిసికోకపోతే యేం [illegible]? [illegible] రేపు మావగారైనా యేమంటా రు? 'అంతగా మీకు సహాయంచేసిన పెద్దమనిషి పూర్తి పేరూ కూడా అడక్కపోయినారే' అని మనల్ని దూ షించరా? అడి [illegible] నాకొక్కవిశేషం—"

"ఏమది?" అన్నది 'మనూవదిన.'

ఇంతవరకూ వాళ్లకు నాపూర్తి పేరూ కులం తెలీలేదు. ఇప్పుడు మీరు నన్ను అడగడం నిశ్చయం అను కున్నాను. ఉన్నది వున్నట్టు నిజం చెప్పివేదా మను కున్నాను. ఇంతలో నానిశ్చయం మారిపోయింది. యతి అని అనుకుని అన్నా [illegible] నిష్కపటంగా సేవలుచేస్తూ, [illegible] సరళంగా, [illegible] గా, బహిరంగంగా, అన్ను [illegible] నుడిమీద [illegible] రాగం, వృథప్రేమ వెల్లడించి, యతే [illegible] తెలిసికొంటు [illegible] ముట్టుకోగా [illegible]

[illegible] సహస్ర నాకు [illegible]. నేను నిజం [illegible] అర్థమవుతోంది [illegible] చూస్తున్నా, [illegible] నా. [illegible] నాలో [illegible]! [illegible]! [illegible]!

నిజం చెప్పవలసి వస్తున్నాను. [illegible]గా వడిసలో నిశ్చయించుకుంటూ వున్నాను. ఇంతలో 'మనూవదిన' సాహసంచేసి [illegible] వచ్చింది. [illegible] పడిపోతున్నది. [illegible] మొదటి పుట [illegible]. అందులో వున్న [illegible] నాదికాదు; నా స్నేహితునిది. కాని, [illegible] పుస్తకం అట్లే వుంచేసింది.

వదినతో [illegible]మో గుసగుసలాడింది. నాకు బాగా వినబడలేదు.

"అట్లైతే, మనూవదినా! ఆయన ఈతనికి తెలుసు నేమో అడిగి—" అని వదిన యేమేమో అనబోయింది.

మనూవదిన కృత్రిమకోపంలో అదికోపమో సిగ్గో నాకు తెలీలేదు. "నే నడగను నాకవసరంలేదు" అన్నది.

"ఎందుకమ్మా [illegible] నీ కవసరంలేదు?" అని వదిన నవ్వింది.

"ఇదుగో వదినా! యిటుచూడు."

"ఆఁ, ఆఁ ఇప్పుడు చూచే దేమిటి? మంగళగిరి కాదు, గుంటూరుస్టేషనులో నుంచి చూస్తూన్నాను. ఈ [illegible] సంతోషిస్తూన్నాను" అన్నది 'వదిన.'

"అబ్బబ్బబ్బా! వదినా, సదా సర్వదా పరిహాసాలే!" అని 'మనూవదిన' అంటూవున్నది. రైలు దొనకొండ స్టేషనులో ఆగింది. నేను దిగి టెలిగ్రాము యివ్వ పోయి నాను.

౫

"రేపుదయం తొమ్మిదిగంటలకు బల్లారి చేరుతున్నాము. మా కేలాటి ఆయాసంకూడా కలగలేదు. సుఖంగా ప్రయాణంచేస్తూన్నాము. [illegible]లుపడవలదు.—మనోహరి."

అని నేను నాకాబోవుమామగారికి టెలిగ్రా మిచ్చి, వచ్చి బండియెక్కాను. వదినా [illegible] యేమో [illegible] నవ్వుతూ వున్నా[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] చదువు[illegible] [illegible]ను. [illegible].

'[illegible] యేకోష్ఠాగారం [illegible] [illegible] బుట్టకింద[illegible] ఒక[illegible] నుంచి కొన్ని [illegible], అయివారుబత్తా[illegible] [illegible] నన్ను చూచి చిరునవ్వు[illegible] తో "[illegible] లేదా?" అన్నది.

నిజంగానే నాకప్పుడు [illegible] అక[illegible] లేదంటే [illegible] కోపం వస్తుందేమో. [illegible] కుంటారో! [illegible] నా సరే అని [illegible] నవ్వుతూనే "[illegible] మరి[illegible]!" అని [illegible]చ్చినాను.

మనోహరి పెట్టెలోనుంచి ఒక [illegible] నారింజకాయలు, బత్తాయీలు ఒలిచి బద్దలు అర[illegible] తోలుకోలిచి ఆపళ్లెంలో పెట్టి నాముందు పెట్టింది. [illegible] నిమిషంలో ఫలహారం చేశాను. ఆకలి[illegible] మాఅమ్మ నాకోసమని యిచ్చినపూరీలు లడ్డూలు [illegible] మనుకున్నాను. కాని, అవివారికి పనికివస్తుందో అని అనుమానం కలిగింది. కాబట్టి ఆమాటే [illegible] నేను.

నాపళ్లెం [illegible] ఖాళీకావడం చూచి మనోహరి "ప[illegible] పనస ఒలిచి యివ్వనా? ఇంక రెండుఅరటిపండ్లివ్వ[illegible]" అన్నది.

"సరేగాని, అన్నీ నేనే తినేస్తే మీకేమైనా [illegible]లెనా లేదా?" అని నే నన్నాను.

"ఉన్నవి రెండే. చాలకపోతే వచ్చే స్టేషనులో మరేమైన కొనవచ్చును" అన్నది వదిన!

'వదిన' వాక్యం పూర్తి కాలేదు. అంతలో 'మనూవదిన' నాదగ్గర వున్నపళ్లెంలో బత్తాయిబద్ద[illegible] రెండు రొట్టెముక్కలూ పడవేసింది. నేను 'ఆఁ—ఆఁ' అంటూనే వున్నాను. కాని, యేమిలాభం? [illegible] పైగా చిరునవ్వు నవ్వుతూన్నది.

అశ్వపూజ - మైసూరు - దసరామహోత్సవము

నారటు పూజ, దసరామహోత్సవము — మైసూరు

గజపూజ, దసరామహోత్సవము — మైసూరు

[illegible] నవ్వుతూ అర్థ[illegible]గా [illegible] [illegible]! [illegible] తీసుకో!'' అ[illegible] యిచ్చి[illegible].

[illegible]గా [illegible]లతో[illegible]. పరిహాసాలతో[illegible], [illegible]తో[illegible], ముచ్చటలతో[illegible], మహానందంతో [illegible]న్నాము. స్టేషను వెంబడి స్టేషను [illegible] మాకు మూడు [illegible]న్న[illegible] కంఠం [illegible]. [illegible] స్టేషను [illegible] 'శ్రీ' మాత్రమే [illegible] ఆ [illegible] [illegible]నాతో[illegible] ప్రయాణం చేస్తూవున్న స్త్రీలకు— [illegible] అనుకుని నట్టి[illegible]మాత్రం తెప్పించి

[illegible]ంగా స్టేషనులు వెళ్లిపోయినవి. చెలమ [illegible]వేపు నిలబ[illegible]. బయలుదేరి కనమ [illegible]. ఆహా! ఆకనమ [illegible]తూవున్నప్పుడు [illegible], వర్ణించడం దుస్సాధ్యం. అయినా మనకు [illegible] పనిలేదు. పాములా మెలికలు మెలికలుగా [illegible]తూవుండడం; అప్పటి[illegible] [illegible] [illegible]వేపున—[illegible] [illegible]వేపున; అర[illegible]లో అసలే బండ్లో యెండ లేక [illegible]; ఆపచ్చ[illegible]లూ, ఆఅరణ్యాలూ, ఆకొండచరియలూ, [illegible], ఆ[illegible]లూ, [illegible]లూ, ఆ[illegible]లూ, [illegible], [illegible]సృష్టిసౌందర్యమూ, ఆ కృత్రిమసృష్టిసౌంద[illegible], [illegible] మనసు [illegible] అయిపోయింది! ఇవి [illegible], నిజంగా నా[illegible] దైవమహిమ తలపు[illegible]. అందులో [illegible] గమ్మత్తు. పర్వతం [illegible]గా చేశారు. అందులోనుంచే రైలుపోతుం[illegible] పైనకొండ, క్రిందకొండ, [illegible] కొండా, [illegible]కొండా; ముందూకొండా! ఆగుహలో రైలు ప్రవే[illegible]టప్పటికి బండ్లోవాండ్లంతా 'గోవిందం' కొట్ట[illegible], హరినామం [illegible]చారు.

[illegible] తేనేమి, మేము ఆనంద ప్రఫుల్ల హృద[illegible] [illegible]త్రి [illegible] [illegible] కొట్టేసరికి సం[illegible] [illegible]ము. అప్పుడు నాకు ఆకలిఅన్నసంగతి [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]స్పష్టి[illegible] [illegible] [illegible]మైపోయి[illegible]. నా [illegible] [illegible]: కాని, నా[illegible]! [illegible] [illegible]న్నాను—[illegible] [illegible]! [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] భోజనం [illegible]. [illegible] భోజనం [illegible] [illegible]. [illegible]తిన్నా నా, నాకుట్టు [illegible] [illegible]! [illegible]యినా నా, [illegible] తిన్నా నాయెదుట తింటారో లేదో? ఏం చేశా—[illegible]? [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]; [illegible]; [illegible] భోజనంమాటే [illegible] [illegible] [illegible]. బండ్లోనుంచి [illegible]గాను. కొన్ని మిఠాయి[illegible], కొన్ని[illegible], ఫలాలు కొనుక్కొని వచ్చి [illegible]. అన్నీ వాళ్లముందు పెట్టాను. అప్పుడు నా[illegible]. [illegible]తోచి నవ్వు వచ్చింది. నవ్వుకున్నాను. ఈచిక్కులన్నీ, ఈబాధలన్నీ నాకెందుకా అనుకున్నాను. సంసారతాపత్రయం యిప్పుడే ప్రారంభమైనందుకే నాకు నవ్వొచ్చింది. అందుకే అంతలో రైలు నడవ[illegible] [illegible]. '[illegible],' నన్ను చూచి వీరు మామూలాన చాలాశ్రమ కలుగుతూవున్న[illegible]. వీరు బండి దిగివెళ్లితే ఎక్కడికో అనుకొన్నాను. ఇందుకని తెలిసివుంటే అక్కరలేదని చెప్పియుందును'' అని అన్నది.

నేను ''నాకు శ్రమాలేదు. మరేమీ లేదు. మీరు అక్కరలేదంటారనే మిమ్మల్ని నే నడగలేదు. అయినా ఇవన్నీ మీకోసమనే తేలేదు. నాకోసం తెచ్చుకొన్నాను. అయితే యింతఎందుకు అంటారేమో? నాకు [illegible] ఆకలి వేస్తున్న[illegible]. నేనుమాత్రమే అన్నీ తినడం నాకు న్యాయం కాదు. నీతీ కాదు. మీరు కొంచంగానైనా పుచ్చుకోవాలె అని తెచ్చాను. ఇందులో మూడువంతులు నాకే యిచ్చివేసి వక్కవంతు మీరు పుచ్చుకుంటారని [illegible] మధ్యాహ్నం అనుభవంవల్ల నాకు బాగా తెలుసును'' అని నవ్వినాను.

అందరము నవ్వినాము.

ఫలహారానంతరము మూగ్గురం మూడుబల్లలమీద పరుకొని నిద్రించాము.

స్త్రీ[illegible] త్వరలోనే నిద్రించారు. నాకు నిద్ర [illegible]లేదు. [illegible] [illegible]య్య రాసిన [illegible],

[illegible] అన్నా [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] చేరారు.

౬

[illegible] నేను [illegible] నాకికి నీళ్లు [illegible] యిచ్చారు. [illegible] కాఫీ, [illegible], బంగాళాదుంపవేపుడు, [illegible], మొదలైనవి [illegible] ఫలాహారం అయింది [illegible] బండి [illegible].

[illegible] బస్తాకకి [illegible] నాలుగుస్టేషనులు దాటి [illegible] ప్లాట్ ఫారం [illegible] వున్నాను.

మనోహరి [illegible] ప్లాట్‌ఫారంపై పరు [illegible], "[illegible] అన్నయ్య" అన్నది.

నేను [illegible] చూశాను. స్టేషన్లో జనం కిటకిట [illegible] వున్నది. అందులో ఆఅన్నయ్య ఎవరో నాకు తెలియలేదు. నేను హ్యాటు బూటూ తగిలించుకొని బండి [illegible] నిలబడ్డాను. అంతలో బండి స్టేషన్ [illegible] ఆగింది.

ఇరవయిరెండు ఏండ్లయువకుడు ఒకడు [illegible] [illegible] చిరునవ్వుతో నిలబడి పోర్టరుని పిలిచి, బండ్లో సామాన్లు కిందికి దింపించాడు.

ఆయువకుడు మనోహరికి రెండవఅన్నయ్య. చెల్లెలే [illegible] అతనికి చెప్పింది. ఆ యన నద్గరికి వచ్చి నా [illegible] ఉపచారం చేయ ప్రారంభించాడు. నేను తగినట్టు [illegible] బదులు చెప్పినాను. అంత అందరము కలిసి స్టేషన్ బయటికి వచ్చాము. వాళ్లసామాన్లు ఒకగూడుబండ్లో పెట్టారు. నేనూ వాళ్లకు కొంచెం [illegible] బండినడుప్పుకుంటూ వున్నాను. అంతలో మనోహరి [illegible]అన్నయ్య, తొందరతొందరగా నడిచివచ్చి నా చెయ్యి [illegible] "మీరు బండి [illegible]కుంటూ వున్నారు. ఎక్కడికి వెళుతున్నారు? మాతో కూడా మాయింటికి రారా?" అన్నాడు.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అన్నాను.

"[illegible]నాన్నగారు మిమ్మల్ని [illegible] మిమ్మల్ని [illegible]. [illegible] ఆ[illegible] [illegible] [illegible] వుండేది. [illegible] [illegible] వస్తారు. [illegible] [illegible] చేయ[illegible] [illegible] నన్ను ప్రేమతో [illegible] నేను [illegible] సరిగా తెచ్చినంద[illegible] నాన్నగారు [illegible] కృతజ్ఞత తెలి[illegible] [illegible] రావలసిఉన్నారు. [illegible] బహుదీనంగా, ఆశాభంగ మైనందు[illegible] అన్నది.

"ఇప్పటికి నన్ను క్షమించండి. సాయంత్రం మీయింటికి వచ్చి మీనాన్న[illegible] చేస్తాను అని మీనాన్నగారితో చెప్పండి [illegible]మైన పనివుండి యిప్పటికి యిప్పుడే నామిత్రు[illegible] కలుసుకోవాలి" అని అంటూవున్నాను. ఆబాలిక నాదగ్గరికి వచ్చింది.

"అన్నయ్యా! మీరు రాకపోతే [illegible] రాకపోతే నాన్నగారికి [illegible], నా[illegible] రాదా! ఆయనకు ఆశాభంగంకాదా?" అని [illegible]తో, కళ్లలో బాష్పాలు కురుస్తూ ఉండగా [illegible] పలికింది.

అందుకు నేను "మీరు బుద్ధిమంతులు, [illegible] కలవారు. ఇంత పట్టుపట్టడం నాకు విచారంగా వున్నది. ఇప్పటికి నాకు సెలవి[illegible] [illegible] సాయంత్రం అయిదుగంటలకు మీయింటికి [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]; అన్యథా [illegible]. [illegible] యిప్పటికి [illegible] [illegible] గానే వున్న[illegible] [illegible] మిమ్మల్ని [illegible]. నేను మీయింటి[illegible] [illegible] నాకు [illegible]. కాని [illegible] మీనాన్నగారికి వచ్చేప్పటికి [illegible] మీ [illegible] [illegible]. [illegible] నావిధి [illegible] మీనాన్నగారికి దర్శించేవరకు [illegible] వారికి [illegible]గా అప్పగించేవరకు, నావిధి [illegible] కాబట్టి [illegible] వస్తాను" అని అన్నాను.

"[illegible] పట్టుపట్టితే నేనేమిచేయగలను!" అంటూ [illegible] తుడుచుకొన్నది. కాలి [illegible] [illegible] [illegible] వ్రాస్తూవున్నది. అవ్రాసే [illegible] వున్నవి [illegible] గడిచింది; ఆమె [illegible] [illegible] చిరునవ్వు [illegible] "[illegible] సాయంత్రమే! ఎన్నిగంటలకు?" అన్నది.

తప్పక సాయంత్రమే అయిదుగం[illegible]అన్నాను. "మీరిప్పుడు ఎవరియింటికి పోతున్నారు. మీ [illegible] సాయంత్రం నేను [illegible] యిం[illegible] [illegible] తీసుకపోతాను." అని అన్నాడు అన్నయ్య.

"[illegible] సాయంత్రమే? ఎన్నిగంటలకు?"

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] అలోచించేవాన్నాను.

"[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]" అని చెప్పినాను. కాని [illegible].

"[illegible]" [illegible].

[illegible]పేరు చెప్పినాను. [illegible] [illegible] మాటమాటికి "[illegible]" అని చెప్పుతూ, [illegible] [illegible], మెల్లగా [illegible] మోటారెక్కింది; అప్పటి [illegible] [illegible] కాళిదాసుని శకుంతల [illegible] [illegible] [illegible] జ్ఞప్తికి వచ్చింది. [illegible] వెళ్లిపోయింది. నా మనస్సు ఆమోటారులోనే [illegible] నిమిషంలో నాకు కనబడకపోయింది.

ఒక్కనిట్టూర్పు విడిచి నేను బండియెక్కి 'బ్రూస్ పేట'లోని ఒకహోటలుకు [illegible]. అక్కడే బసచేశాను. స్నానంచేసి భోజనంచేశాను. నాలుగు ఎప్పుడుకొడు తారా అని గంటలు లెక్కపెట్టుతూ వున్నాను. ఈలోపుగా నేను కాబోయే మామగారియింటికి వెళ్లితే అక్కడి వాళ్లు ఏమేమి అనుకుంటారో? ఏమి జబాబు చెప్పవలెను. అక్కడివాళ్లందరు ఎట్లావుంటారో, నన్ను [illegible] ఏమనుకుంటారో, అని-యింకా ఏవేవో అనుకొం[illegible] వున్నాను. అందరి కంటె ముఖ్యంగా మనోహరి నన్ను గూర్చి [illegible] ఏమనుకొంటుందో, ఏమం[illegible] [illegible]టుందో, నాకు అర్థాంగి కావడానికి [illegible] [illegible]టుందో లేదో, అని నా మనస్సు నానావిధాల [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. కానినాకొక్కటే ధైర్యం. పిల్లనన్ను మెచ్చు కొంది; [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible], ఆవగలు, ఆవయ్యారం, [illegible], [illegible] చిరునవ్వు, యివన్నీ [illegible] అంగీకార సూచనలే. మా

[illegible]య్య చేసిన [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] ప్రత్యేకంలో [illegible] అప్ని[illegible] [illegible] [illegible]న్నవి. [illegible] [illegible] ఆయనకు చేతకాదన్న[illegible]. ఇంకా [illegible] ఉండ[illegible] [illegible]. కాబట్టి మా[illegible] [illegible] యా[illegible] [illegible]కాద[illegible] [illegible] న్యాయమే అని [illegible] [illegible] [illegible] నాలుగు [illegible]. అంత[illegible] [illegible] [illegible] మాత్రం తోసింది. నేను [illegible] కాస్త [illegible] [illegible] [illegible] ఇంత అల్పాహారం పుచ్చుకొన్నాను. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] మడతపెట్టి [illegible] పంచ కచ్చవేసి కట్టుకొన్నాను. [illegible] షర్టు వేసుకొన్నాను. [illegible] జరీఅంచు వు[illegible] పైకి వేసుకొన్నా[illegible]. కాన్పూరు చెప్పులు తొడిగాను. తలపక్కపాపిట తీసి దువ్వుకొన్నాను. నొష్ట కనబడే కనబడక బొట్టు పెట్టాను. ఈ విధంగా అద్భుతంగా [illegible] [illegible] మా[illegible]గారింటికి బయలుదేరాను.

వాకిట మనోహరి అన్నయ్య, [illegible]న్నాడు. నాకోసమే [illegible]న్నాను. మేడమీద మనోహరి ము[illegible] [illegible]తో ముచ్చట[illegible] నిలబడిఉన్నది. నాకోసమే అను[illegible]న్నాను.

నన్ను తగుకీర్తిగా మర్యాద చేశారు. మనోహరినాన్నగారు నన్ను చూచి చాలా ఆనందించారు. ఇం[illegible]ళ్ళకు 'అల్లుడుగారు' వచ్చారని కబురంపాడు. అందరూవచ్చి నన్ను చూచారు. ఏమేమో ప్రశ్నలు వేశారు. మెచ్చుకున్నారు. కాని, మనోహరిమాత్రం రాలేదు.

ఆమె నాన్నగారు నాతో మాట్లాడి ఉన్నట్టుండి యేమో జ్ఞాపకంచేసుకుని "అమ్మా, మనోహరీ" అని పిలిచారు. మనోహరి వచ్చి తలవాల్చి నిలిచింది. "అల్లుడుగారికి నీవేతిరిగానుగా "[illegible] [illegible] తెచ్చిపెట్టు" అన్నా[illegible] [illegible]. [illegible]పోయింది. [illegible] [illegible] తిరిగి[illegible] [illegible]. ఏమోననుకు[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]గాయి [illegible]. [illegible] [illegible]గంటలో [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] మనోహరి గదిలోకి వచ్చింది. [illegible] [illegible] [illegible]. నాన్నగారు [illegible]. నాకు [illegible] [illegible] [illegible]న్నాను. [illegible] [illegible] అన్నాను. ఆమె తలపైకెత్తి [illegible]తో నన్ను చూ[illegible] [illegible] [illegible]! ఆమాట యిప్పటికి నా [illegible] [illegible]న్నది. ఆశ్చర్యమూ, సంతోషమూ, [illegible] [illegible]గా ఆమెను ముప్పిరి గొట్టింది. "[illegible]? [illegible]లో—"

"నేను. ఆశ్చర్య[illegible]? [illegible] నిన్నటినుంచి తెలిసిన్నీ యిప్పటి—" అంటున్నా[illegible].

"నిజమేనా? మీరేనా?" అని కిందపడబో[illegible]

మూర్ఛపోయిందో యేమో అర్ధగంట నాకౌగిట్లోనే వుండిపోయింది.

"నేను; నిజమే; నేనే!" అంటూ ఆమెను కిం[illegible] పడకుండా పట్టుకున్నాను. మూర్ఛపోయిందో, యేమో అర్ధగంట నాకౌగిట్లోనే వుండిపోయింది.

ఇప్పట్లో ఆఖరుకు మాఅన్యోన్యత [illegible]యింది!

రాధిక

[illegible] రామానుజాచార్యులు గారు (భారతీ [illegible])

[illegible]వల [illegible] మంజరులం బుష్పారామ సీమంబులన్
[illegible]రాత్రిన్నెల [illegible] బున్నెంపైన స్రోతంపు దీ
పుల [illegible] ప్రేమామృత వారిపూరముల ప్రాపుం గూర్చి లాలించి [illegible]
[illegible] మాయామునగాంగ నాయమొకో గోపా, నల్లనీపల్లవా!

ఆమధుమాసయామినుల నాసికతాతల దేశమందు నా
రామవిశాలవీథుల సురాపగక్రేవల మంద మందశీ
తామలవాయువీచికల నారమణీయసుధాప్రపూరగా
నామృతవంశికారవ మనారతము న్వినినోంచనైతింగా!

[illegible]తరమోహపాశవివశీకృతనై నిలుపోపలేక నీ
జలజరథాంగశంఖకులిశాంకములై తనరారు పాదపుం
గురుతుల జాడనేనిం గనంగోరి వనం బిలు సేసితిన్ భుజాం
[illegible]రిరంభ [illegible] తుషితాంబుధిం దేల్పుము గోపబాలకా!

[illegible]దితోన యీ విరహ మేగతి డిందు వియోగవహ్ని [illegible]
చాయ గ్రసింతు మానసవిసారితభార మదెట్లు వీంగు [illegible]
కేమొకం గాంతు నారసిరు నెట్టులసైతు విరాళి నేటికిం
కాయదువీరు కోమలభుజాంతర మేయలి వేణి నోంచెనో!

[illegible] ప్రియకాంతుం గూడి విహరించిన పుణ్యావనప్రదేశ[illegible] [illegible]
యృదయ నికుంజపుంజసముదంచిత కేళి విహారభూమి య
ల్లదె యదువీరు దివ్యసుషిరాగతమాధురిగీతికారవం
బదె శిఖిపించమాళి హృదయాంబుజపీఠి నలంకరించెన[illegible]!